

DIREKTIVA 2009/73/EZ EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA
od 13. srpnja 2009.
o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište prirodnog gasa i stavljanju izvan snage
Direktive 2003/55/EZ

Uključena i prilagođena Odlukom Ministarskog vijeća Energetske zajednice 2011/02/MC-EnC od 6. listopada 2011. kojom se mijenjaju članci 11. i 59., te Aneks I. Ugovora o uspostavi Energetske zajednice i uključuju Direktiva 2009/72/EZ, Direktiva 2009/73/EZ, Uredba (EZ) br. 714/2009 i Uredba (EZ) br. 715/2009 u pravni okvir Energetske zajednice, te Odlukom Ministarskog vijeća 2021/14/MC-EnC od 30. studenog 2021. kojom se [...] uključuju [...] Uredba (EU) 2018/1999 (o upravljanju energetsom unijom i djelovanjem u području klime, izmjeni [...] direktiva [...] 2009/73/EZ [...]) [...] u pravni okvir Energetske zajednice.¹

POGLAVLJE I.
PREDMET, PODRUČJE PRIMJENE I DEFINICIJE

Članak 1.

Predmet i područje primjene

1. Ovom se Direktivom uspostavljaju zajednička pravila za transport, distribuciju, opskrbu i skladištenje prirodnog plina. Njome se utvrđuju pravila koja se odnose na organizaciju i funkcioniranje sektora prirodnog plina, pristup tržištu, kriterije i postupke koji se primjenjuju na izdavanje odobrenja za transport, distribuciju, opskrbu i skladištenje prirodnog plina i rad sustava.
2. Pravila uspostavljena ovom Direktivom za prirodni plin, uključujući UPP, na nediskriminirajući se način primjenjuju i na bioplina i plin iz biomase ili druge vrste plinova, u mjeri u kojoj je takve plinove tehnički moguće sigurno utisnuti u sustav prirodnog plina te ih kroz njega transportirati.

Članak 2.

Definicije

Za potrebe ove Direktive primjenjuju se sljedeće definicije:

- (1) “poduzeće za prirodni plin” znači fizička ili pravna osoba koja obavlja najmanje jednu od sljedećih funkcija: proizvodnju, transport, distribuciju, opskrbu, nabavu ili skladištenje prirodnog plina, uključujući UPP, a odgovorna je za komercijalne i tehničke zadatke i/ili zadatke održavanja, koji su povezani s tim funkcijama, isključujući krajnje kupce;
- (2) “mreža proizvodnih plinovoda” znači svaki plinovod ili mreža plinovoda koji rade i/ili su izgrađeni kao dio projekta proizvodnje nafte ili plina ili se koriste za dovođenje prirodnog plina iz jednog ili više takvih projekata u postrojenje za preradu ili terminal ili obalni terminal;
- (3) “transport” znači prijenos prirodnog plina s ciljem isporuke istog kupcima, putem mreže koja uglavnom sadrži visokotlačne plinovode, osim mreže proizvodnih plinovoda i dijela visokotlačnih plinovoda koji se ponajprije koristi u kontekstu lokalne distribucije prirodnog plina, isključujući opskrbu;
- (4) “operator transportnog sustava” znači fizička ili pravna osoba koja obavlja funkciju transporta plina i odgovorna je za rad, održavanje i, ako je potrebno, razvoj transportnog

---

¹ Prilagodbe donesene odlukama 2011/02/MC-EnC i 2021/14/MC-EnC istaknute su [plavom bojom](#).

sustava na određenom području te, prema potrebi, njegovo povezivanje s drugim sustavima, kao i za osiguranje dugoročne sposobnosti sustava da zadovolji razumnu potražnju za transportom plina;

- (5) “distribucija” znači prijenos prirodnog plina kroz lokalne ili regionalne mreže plinovoda radi isporuke plina kupcima, isključujući opskrbu;
- (6) “operator distribucijskog sustava” znači fizička ili pravna osoba koja obavlja funkciju distribucije plina i odgovorna je za rad, održavanje i, ako je potrebno, razvoj distribucijskog sustava na određenom području te, prema potrebi, njegovo povezivanje s drugim sustavima te za osiguranje dugoročne sposobnosti sustava da zadovolji razumnu potražnju za distribucijom plina;
- (7) “opskrba” znači prodaja, uključujući daljnju prodaju, prirodnog plina, uključujući UPP, kupcima;
- (8) “poduzeće za opskrbu” znači svaka fizička ili pravna osoba koja obavlja funkciju opskrbe;
- (9) “sustav skladišta plina” znači objekt koji je u vlasništvu i/ili kojim upravlja poduzeće za prirodni plin, koji se koristi za skladištenje prirodnog plina, uključujući dio terminala za UPP koji se koristi za skladištenje, ali isključujući dio koji se koristi za proizvodne radnje i objekte koji su namijenjeni isključivo obavljanju funkcija operatora transportnih sustava;
- (10) “operator sustava skladišta plina” znači fizička ili pravna osoba koja obavlja funkciju skladištenja i odgovorna je za rad sustava skladišta plina;
- (11) “terminal za UPP” znači terminal koji se koristi za ukapljivanje prirodnog plina ili prihvata, iskrcaja i ponovno uplinjavanje UPP-a, uključujući pomoćne usluge i privremeno skladištenje potrebno za postupak ponovnog uplinjavanja i daljnju otpremu u transportni sustav, ali isključujući dijelove terminala za UPP koji se koriste za skladištenje;
- (12) “operator terminala za UPP” znači fizička ili pravna osoba koja obavlja funkciju ukapljivanja prirodnog plina ili prihvata, iskrcaja i ponovnog uplinjavanja UPP-a te je odgovorna za rad terminala za UPP;
- (13) “sustav” znači transportne mreže, distribucijske mreže, terminali za UPP i/ili sustavi skladišta plina koji su u vlasništvu i/ili kojima upravlja određeno poduzeće za prirodni plin, uključujući operativnu akumulaciju i njegove objekte za pružanje pomoćnih usluga te objekte koji pripadaju povezanim poduzećima, a koji su potrebni za pružanje pristupa transportu, distribuciji i terminalima za UPP;
- (14) “pomoćne usluge” znači sve usluge koje su potrebne za pristup i rad transportnih mreža, distribucijskih mreža, terminala za UPP i/ili sustava skladišta plina, uključujući uravnoteživanje, umješavanje i utiskivanje inertnih plinova, ali isključujući objekte koji su namijenjeni isključivo obavljanju funkcija operatora transportnih sustava;
- (15) “operativna akumulacija” znači skladištenje plina stlačenjem u transportnim i distribucijskim sustavima, ali isključujući objekte koji su namijenjeni isključivo obavljanju funkcija operatora transportnih sustava;
- (16) “međusobno povezani sustav” znači nekoliko sustava koji su povezani jedan s drugim;
- (17) “međudržavni spojni plinovod” znači transportni plinovod koji prelazi ili premošćuje granicu između [Ugovornih strana](#) isključivo u svrhu povezivanja nacionalnih transportnih sustava tih [Ugovornih strana](#);
- (18) “izravni plinovod” znači plinovod za prirodni plin koji dopunjava međusobno povezani sustav;

- (19) “integrirano poduzeće za prirodni plin” znači vertikalno ili horizontalno integrirano poduzeće;
- (20) “vertikalno integrirano poduzeće” znači poduzeće za prirodni plin ili skupina poduzeća za prirodni plin u kojima ista osoba ili iste osobe, izravno ili neizravno, imaju pravo provoditi kontrolu, pri čemu poduzeće ili skupina poduzeća obavlja najmanje jednu od funkcija transporta, distribucije, UPP-a ili skladištenja te najmanje jednu od funkcija proizvodnje ili opskrbe prirodnim plinom;
- (21) “horizontalno integrirano poduzeće” znači poduzeće koje obavlja najmanje jednu od funkcija proizvodnje, transporta, distribucije, opskrbe ili skladištenja prirodnog plina te koje obavlja i djelatnost izvan sektora plina;
- (22) “povezano poduzeće” znači povezano poduzeće u smislu članka 41. Sedme direktive Vijeća 83/349/EEZ od 13. lipnja 1983. na temelju članka 44. stavka 2. točke (g) Ugovora o konsolidiranim financijskim izvještajima i/ili pridruženo poduzeće, u smislu članka 33. stavka 1. te direktive i/ili poduzeće koje pripada istim vlasnicima udjela;
- (23) “korisnik sustava” znači fizička ili pravna osoba koja opskrbljuje sustav ili se opskrbljuje iz sustava;
- (24) “kupac” znači veleprodajni ili krajnji kupac prirodnog plina ili poduzeće za prirodni plin koje kupuje prirodni plin;
- (25) “kupac iz kategorije kućanstvo” znači kupac koji kupuje prirodni plin za potrošnju u vlastitom kućanstvu;
- (26) “kupac koji nije kućanstvo” znači kupac koji kupuje prirodni plin koji nije namijenjen uporabi u vlastitom kućanstvu;
- (27) “krajnji kupac” znači kupac koji kupuje prirodni plin za vlastitu uporabu;
- (28) “povlašteni kupac” znači kupac koji je slobodan kupiti plin od opskrbljivača po vlastitom izboru, u smislu članka 37.;
- (29) “veleprodajni kupac” znači fizička ili pravna osoba, različita od operatora transportnog sustava ili operatora distribucijskog sustava, koja kupuje prirodni plin radi daljnje prodaje unutar ili izvan sustava gdje ima poslovni nastan;
- (30) “dugoročno planiranje” znači planiranje opskrbnih i transportnih kapaciteta poduzeća za prirodni plin na dugoročnoj osnovi radi zadovoljenja potražnje sustava za prirodnim plinom, diversifikacije izvora i osiguranja opskrbe kupaca;
- (31) “tržište u nastajanju” znači [Ugovorna strana](#) u kojoj je prva komercijalna isporuka na temelju njezinog prvog dugoročnog ugovora o opskrbi prirodnim plinom izvršena prije najviše 10 godina;
- (32) “sigurnost” znači sigurnost opskrbe prirodnim plinom i tehnička sigurnost;
- (33) “nova infrastruktura” znači infrastrukturu koja nije dovršena do [1. srpnja 2007.](#);
- (34) “ugovor o opskrbi plinom” znači ugovor o opskrbi prirodnim plinom, ali ne uključuje derivate za trgovanje plinom;
- (35) “derivat za trgovanje plinom” znači financijski instrument naveden u Prilogu I. odjeljku C točkama 5., 6. ili 7. Direktive 2004/39/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 21. travnja 2004. o tržištima financijskih instrumenata, kada se taj instrument odnosi na prirodni plin;
- (36) “kontrola” znači prava, ugovori ili bilo koja druga sredstva koja, bilo odvojeno ili zajedno i uzimajući u obzir činjenične ili pravne okolnosti, pružaju mogućnost provođenja odlučujućeg utjecaja na određeno poduzeće, posebno putem:

- (a) vlasništva ili prava korištenja cjelokupne ili dijela imovine određenog poduzeća;
- (b) prava ili ugovora koji omogućuju odlučujući utjecaj na sastav, glasovanje ili odluke tijela određenog poduzeća.

POGLAVLJE II.
OPĆA PRAVILA ZA ORGANIZACIJU SEKTORA

Članak 3.

Obveze javne usluge i zaštita kupaca

1. **Ugovorne strane** na temelju svoje institucionalne organizacije i poštujući načelo supsidijarnosti osiguravaju da, ne dovodeći u pitanje stavak 2., poduzeća za prirodni plin rade u skladu s načelima ove Direktive radi postizanja konkurentnog, sigurnog i s aspekta okoliša održivog tržišta prirodnog plina te da se ne pravi razlika između tih poduzeća u pogledu njihovih prava ili obveza.
2. U potpunosti uzimajući u obzir odgovarajuće odredbe **Ugovora o uspostavi Energetske zajednice**, a posebno njegov članak 19., **Ugovorne strane** mogu poduzećima koja djeluju u sektoru plina, u općem ekonomskom interesu, nametnuti obveze javne usluge koje se mogu odnositi na sigurnost, uključujući sigurnost opskrbe, na redovitost, kvalitetu i cijenu isporuka te na zaštitu okoliša, uključujući energetske učinkovitost, energiju iz obnovljivih izvora i zaštitu klime. Takve obveze moraju biti jasno definirane, transparentne, nediskriminirajuće i provjerljive te moraju poduzećima za prirodni plin **Energetske zajednice** jamčiti jednakost pristupa nacionalnim potrošačima. U vezi sa sigurnošću opskrbe, energetske učinkovitosti/upravljanjem potražnjom te za ostvarenje ciljeva u vezi s okolišem i energijom iz obnovljivih izvora, kako je navedeno u ovom stavku, **Ugovorne strane** mogu uvesti provedbu dugoročnog planiranja, vodeći računa o mogućnosti da treće strane zatraže pristup sustavu.
3. **Ugovorne strane** poduzimaju odgovarajuće mjere za zaštitu krajnjih kupaca i posebno osiguravaju postojanje prikladnih mjera zaštite radi zaštite ugroženih kupaca. U tom kontekstu svaka **Ugovorna strana** definira pojam ugroženih kupaca, koji se može odnositi na energetske siromaštvo i, među ostalim, na zabranu prekida opskrbe plinom takvih kupaca u kritičnim trenucima. **Ugovorne strane** osiguravaju primjenu prava i obveza povezanih s ugroženim kupcima. One posebno poduzimaju odgovarajuće mjere za zaštitu krajnjih kupaca u udaljenim područjima koji su priključeni na plinski sustav. **Ugovorne strane** mogu imenovati opskrbljivača zadnjeg izbora za kupce koji su priključeni na plinski sustav. One osiguravaju visoke razine zaštite potrošača, posebno u pogledu transparentnosti općih uvjeta ugovora, općih informacija i mehanizama za rješavanje sporova. **Ugovorne strane** osiguravaju da povlašteni kupac ima stvarnu mogućnost jednostavnog prijelaza na novog opskrbljivača. U pogledu najmanje kupaca iz kategorije kućanstvo te mjere uključuju one koje su navedene u Prilogu I.
4. **Ugovorne strane** poduzimaju odgovarajuće mjere, kao što je izrada nacionalnih energetske akcijskih planova, osiguravanje povlastica u sustavima socijalne sigurnosti radi osiguranja nužne opskrbe plinom ugroženih kupaca ili pružanje podrške za poboljšanje energetske učinkovitosti radi rješavanja energetske siromaštva tamo gdje je ono utvrđeno, uključujući u širem kontekstu siromaštva. Takve mjere ne smiju sprečavati stvarno otvaranje tržišta iz članka 37. i funkcioniranje tržišta te se **Tajništvo Energetske zajednice**, ako je potrebno, o njima obavješćuje u skladu sa stavkom 11. ovog članka. Takva obavijest ne uključuje mjere poduzete u okviru općeg sustava socijalne sigurnosti.
5. **Ugovorne strane** osiguravaju da svi kupci koji su priključeni na plinsku mrežu imaju pravo da im plin osigurava opskrbljivač, podložno sporazumu s opskrbljivačem, bez obzira na to u kojoj je **Ugovornoj strani** taj opskrbljivač registriran, sve dok taj opskrbljivač poštuje

primjenjiva pravila trgovanja i uravnoteženja te podložno zahtjevima u vezi sa sigurnošću opskrbe. U tom pogledu **Ugovorne strane** poduzimaju sve mjere potrebne za osiguravanje da administrativni postupci ne predstavljaju prepreku za poduzeća za opskrbu koja su već registrirana u drugoj **Ugovornoj strani**.

6. **Ugovorne strane** osiguravaju da:

- (a) kada kupac, uz poštovanje uvjeta ugovora, želi promijeniti opskrbljivača, dotični operator (operatori) izvrši (izvrše) promjenu u roku od tri tjedna; i
- (b) kupci imaju pravo primati sve odgovarajuće podatke o potrošnji.

Ugovorne strane osiguravaju da se prava iz prvog podstavka točaka (a) i (b) dodjeljuju kupcima na nediskriminacijski način u pogledu troškova, napora ili vremena.

7. **Ugovorne strane** provode odgovarajuće mjere za postizanje ciljeva socijalne i ekonomske kohezije te zaštite okoliša, što može uključivati sredstva za borbu protiv klimatskih promjena i sigurnost opskrbe. Takve mjere osobito mogu uključivati osiguravanje prikladnih ekonomskih poticaja, koristeći, ako je potrebno, sve postojeće nacionalne alate i alate **Energetske zajednice**, za održavanje i izgradnju potrebne mrežne infrastrukture, uključujući kapacitet spojnih plinovoda.

8. Radi promicanja energetske učinkovitosti, **Ugovorne strane** ili, kada je **Ugovorna strana** tako predvidjela, regulatorno tijelo snažno preporučuju da poduzeća za prirodni plin optimiziraju uporabu plina, na primjer pružanjem usluga upravljanja energijom, razvijanjem inovativnih formula za određivanje cijena ili uvođenjem inteligentnih sustava mjerenja ili naprednih mreža, ako je potrebno.

9. **Ugovorne strane** osiguravaju jedinstvene kontaktne točke radi pružanja potrošačima svih nužnih informacija koje se tiču njihovih prava, važećeg zakonodavstva i sredstava za rješavanje sporova koja su im dostupna u slučaju spora. Takve kontaktne točke mogu biti dio općih informativnih točaka za potrošače.

Ugovorne strane osiguravaju postojanje neovisnog mehanizma, kao što je pravobranitelj za energetske sektor ili tijelo za zaštitu potrošača, radi osiguravanja učinkovite obrade pritužaba i izvansudskog rješavanja sporova.

10. **Ugovorne strane** mogu odlučiti da neće primijeniti odredbe članka 4. u pogledu distribucije, u mjeri u kojoj bi njihova primjena pravno ili stvarno ometala ispunjavanje obveza nametnutih poduzećima za prirodni plin u općem ekonomskom interesu i u mjeri u kojoj učinak na razvoj trgovine ne bi bio toliki da bude protivan interesima **Energetske zajednice**. Interesi **Energetske zajednice** među ostalim uključuju tržišno natjecanje u odnosu na povlaštene kupce u skladu s ovom Direktivom i **Aneksom (Prilogom) III. Ugovora o uspostavi Energetske zajednice**.

11. **Ugovorne strane** po provedbi ove Direktive obavješćuju **Tajništvo Energetske zajednice** o svim mjerama koje su usvojile radi ispunjavanja obveza javne usluge, uključujući zaštitu potrošača i okoliša, te njihov mogući učinak na nacionalno i međunarodno tržišno natjecanje, bez obzira na to zahtijevaju li takve mjere odstupanje od odredaba ove Direktive. Nakon toga svake dvije godine obavješćuju **Tajništvo Energetske zajednice** o svim izmjenama takvih mjera, bez obzira na to zahtijevaju li one odstupanje od ove Direktive.

12. <...>² **Ugovorne strane** osiguravaju da opskrbljivači plina ili operatori distribucijskog sustava, u suradnji s regulatornim tijelom, poduzmu potrebne korake kako bi svojim potrošačima osigurali kopije kontrolne liste za potrošače energije koje je uspostavila **Europska komisija**.

---

² <...> označava tekst Direktive 2009/73/EZ koji nije primjenjiv u Ugovornim stranama **Energetske zajednice** (za relevantne dijelove teksta vidjeti odluke Ministarskog vijeća 2011/02/MC-EnC i 2021/14/MC-EnC.).

Kontrolne liste donosi Stalna skupina na visokoj razini, slijedeći postupak utvrđen u članku 79. Ugovora o uspostavi Energetske zajednice.³

Članak 4.

Postupak izdavanja odobrenja

1. Ako je za gradnju ili rad objekata za prirodni plin potrebno odobrenje (na primjer licencija, dozvola, koncesija, pristanak ili suglasnost), **Ugovorne strane** ili nadležno tijelo koje one imenuju izdaju odobrenja za gradnju i/ili rad takvih objekata, plinovoda i srodne opreme na svojem državnom području, u skladu sa stavcima 2. do 4. **Ugovorne strane** ili nadležno tijelo koje one imenuju mogu na istoj osnovi izdavati odobrenja za opskrbu prirodnim plinom i za veleprodajne kupce.
2. **Ugovorne strane** koje raspolažu sustavom odobrenja utvrđuju objektivne i nediskriminirajuće kriterije koje mora ispunjavati poduzeće koje podnosi zahtjev za izdavanje odobrenja za gradnju i/ili rad objekata za prirodni plin ili za opskrbu prirodnim plinom. Nediskriminirajući kriteriji i postupci za izdavanje odobrenja objavljuju se. **Ugovorne strane** osiguravaju da se u okviru postupaka izdavanja odobrenja za objekte, plinovode i srodnu opremu, kada je primjereno, vodi računa o važnosti projekta za unutarnje tržište prirodnog plina.
3. **Ugovorne strane** osiguravaju da su razlozi za eventualno odbijanje zahtjeva za izdavanje odobrenja objektivni i nediskriminirajući te da se priopćuju podnositelju zahtjeva. Razlozi za takvo odbijanje daju se na znanje **Tajništvu Energetske zajednice**. **Ugovorne strane** uspostavljaju postupak koji podnositelju zahtjeva omogućuje ulaganje pravnog lijeka protiv takvih odbijanja.
4. Za razvoj područja na kojima je opskrba nedavno započela i općenito za učinkovit rad, ne dovodeći u pitanje članak 38., **Ugovorne strane** mogu odbiti izdavanje dodatnih odobrenja za gradnju i rad sustava distribucijskih plinovoda na određenom području, nakon što su takvi sustavi plinovoda izgrađeni ili se predlaže njihova gradnja na tom području i ako postojeći ili predloženi kapacitet nije zasićen.

Članak 5.⁴

Praćenje sigurnosti opskrbe

<...>

Članak 6.

Regionalna solidarnost

1. Kako bi zajamčile sigurnost opskrbe na unutarnjem tržištu prirodnog plina, **Ugovorne strane** surađuju radi promicanja regionalne i bilateralne solidarnosti.
2. Takva suradnja obuhvaća situacije koje za kratkoročnu posljedicu imaju ili bi mogle imati ozbiljni poremećaj opskrbe s posljedicama za određenu **Ugovornu stranu**. Ona uključuje:
  - (a) usklađivanje nacionalnih mjera u kriznim stanjima iz članka 8. Direktive Vijeća 2004/67/EZ od 26. travnja 2004. o mjerama zaštite sigurnosti opskrbe prirodnim plinom, kako je prilagođena prema članku 24. Ugovora o uspostavi Energetske zajednice;

---

³ Tekst prikazan u ovom stavku odgovara članku 6. Odluke 2011/02/MC-EnC.

⁴ Članak 5. Direktive 2009/73/EZ nije primjenjiv u Ugovornim stranama Energetske zajednice, prema članku 51. stavku 1. Uredbe (EU) 2018/1999, kako je prilagođena i usvojena Odlukom Ministarskog vijeća 2021/14/MC-EnC.

- (b) utvrđivanje i, prema potrebi, razvoj ili unapređivanje spojnih vodova elektroenergetskog i plinskog sustava; i
  - (c) uvjete i praktična rješenja za međusobnu podršku.
3. [Tajništvo Energetske zajednice](#) i druge [Ugovorne strane](#) obavješćuju se o takvoj suradnji.
  4. <...>

Članak 7.⁵

Promicanje regionalne suradnje

1. [Ugovorne strane](#) i regulatorna tijela međusobno surađuju kako bi svoja nacionalna tržišta integrirali na jednoj ili više regionalnih razina, kao prvi korak prema stvaranju potpuno liberaliziranog unutarnjeg tržišta. Regulatorna tijela, kada su [Ugovorne strane](#) tako predvidjele, ili [Ugovorne strane](#) posebno promiču i olakšavaju suradnju operatora transportnih sustava na regionalnoj razini, uključujući suradnju na prekograničnim pitanjima, radi stvaranja konkurentnog unutarnjeg tržišta prirodnog plina, jačaju dosljednost svojeg pravnog, regulatornog i tehničkog okvira te olakšavaju integraciju izoliranih sustava koji čine plinske otoke koji i dalje postoje u [Energetskoj zajednici](#). <...>
2. [Regulatorni odbor Energetske zajednice](#) surađuje s nacionalnim regulatornim tijelima i operatorima transportnih sustava na osiguravanju usklađenosti regulatornih okvira [sa drugim europskim regijama](#) s ciljem stvaranja konkurentnog unutarnjeg tržišta prirodnog plina. <...>
3. [Ugovorne strane](#) osiguravaju, kroz provedbu ove Direktive, da operatori transportnih sustava za raspodjelu kapaciteta i provjeru sigurnosti mreže imaju jedan ili više integriranih sustava na regionalnoj razini koji obuhvaćaju dvije ili više [Ugovornih strana](#).
4. Kada vertikalno integrirani operatori transportnih sustava sudjeluju u zajedničkom poduzeću osnovanom radi provedbe takve suradnje, to zajedničko poduzeće uspostavlja i provodi program usklađivanja koji sadrži mjere koje treba poduzeti da bi se osiguralo da diskriminacijsko ponašanje i ponašanje suprotno tržišnom natjecanju bude isključeno. U tom se programu usklađivanja navode specifične obveze koje zaposlenici moraju ispuniti kako bi ostvarili cilj isključivanja diskriminacijskog ponašanja i ponašanja suprotnog tržišnom natjecanju. [O njemu se obavješćuje Regulatorni odbor Energetske zajednice](#). Poštovanje programa neovisno prate službenici za praćenje usklađenosti vertikalno integriranih operatora transportnih sustava.

Članak 8.

Tehnička pravila

Regulatorna tijela, kada su [Ugovorne strane](#) tako predvidjele, ili [Ugovorne strane](#) osiguravaju da se definiraju kriteriji tehničke sigurnosti te da se razrade i objave tehnička pravila kojima se utvrđuju minimalni tehnički zahtjevi u vezi s projektiranjem i funkcioniranjem za priključenje na sustav terminala za UPP, sustave skladišta plina, druge transportne i distribucijske sustave i izravne plinovode. Ta tehnička pravila osiguravaju interoperabilnost sustavâ te su objektivna i nediskriminirajuća. <...>

---

⁵ Nadalje, članak 25. Odluke 2011/02/MC-EnC glasi: “Operatori transportnog sustava promiču operative dogovore kako bi se osiguralo optimalno upravljanje mrežom Energetske zajednice i promiču razvoj energetskih burzi, koordiniranu raspodjelu prekograničnih kapaciteta putem nediskriminirajućih tržišnih rješenja, obraćajući dužnu pozornost na specifične prednosti implicitnih dražbi za kratkoročne dodjele, te integraciju mehanizama uravnoteženja i rezervne snage.”

POGLAVLJE III.
TRANSPORT, SKLADIŠTENJE I UPP

Članak 9.

Razdvajanje transportnih sustava i operatora transportnih sustava

1. **Ugovorne strane** osiguravaju da od **1. lipnja 2014.**⁶:
  - (a) svako poduzeće koje u vlasništvu ima transportni sustav djeluje kao operator transportnog sustava;
  - (b) ista osoba ili osobe nemaju pravo niti:
    - i. izravno ili neizravno provoditi kontrolu nad poduzećem koje obavlja funkciju proizvodnje ili opskrbe te izravno ili neizravno provoditi kontrolu ili izvršavati bilo koje pravo nad operatorom transportnog sustava ili transportnim sustavom; niti
    - ii. izravno ili neizravno provoditi kontrolu nad operatorom transportnog sustava ili transportnim sustavom te izravno ili neizravno provoditi kontrolu ili izvršavati bilo koje pravo nad poduzećem koje obavlja funkciju proizvodnje ili opskrbe;
  - (c) ista osoba ili osobe nemaju pravo imenovati članove nadzornog odbora, administrativnog odbora ili tijela koja pravno zastupaju poduzeće, pri operatoru transportnog sustava ili transportnom sustavu, te izravno ili neizravno provoditi kontrolu ili izvršavati bilo koje pravo nad poduzećem koje obavlja funkciju proizvodnje ili opskrbe; i
  - (d) ista osoba nema pravo biti članom nadzornog odbora, administrativnog odbora ili tijela koja pravno zastupaju poduzeće, pri poduzeću koje obavlja funkciju proizvodnje ili opskrbe i operatoru transportnog sustava ili transportnom sustavu.
2. Prava iz stavka 1. točaka (b) i (c) posebno uključuju:
  - (a) ovlast korištenja prava glasovanja;
  - (b) ovlast imenovanja članova nadzornog odbora, administrativnog odbora ili tijela koja pravno zastupaju poduzeće; ili
  - (c) posjedovanje većinskog udjela.
3. Za potrebe stavka 1. točke (b) pojam “poduzeće koje obavlja funkciju proizvodnje ili opskrbe” uključuje “poduzeće koje obavlja funkciju proizvodnje ili opskrbe” u smislu Direktive 2009/72/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 13. srpnja 2009. o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište električne energije, **kako je prilagođena prema članku 24. Ugovora o uspostavi Energetske zajednice**, a pojmovi “operator transportnog sustava” i “transportni sustav” uključuju pojmove “operator prijenosnog sustava” i “prijenosni sustav” u smislu te direktive.
4. **Ugovorne strane** mogu odobriti odstupanja od stavka 1. točaka (b) i (c) do **1. lipnja 2017.**, pod uvjetom da operatori transportnih sustava nisu dio vertikalno integriranog poduzeća.
5. Smatra se da je obveza iz stavka 1. točke (a) ovog članka ispunjena ako dva ili više poduzeća koji u vlasništvu imaju transportne sustave stvore zajednički pothvat koji za dotične transportne sustave djeluje kao operator transportnog sustava u dvije ili više **Ugovornih strana**. Nijedno drugo poduzeće ne može biti dijelom zajedničkog pothvata, osim ako je odobreno na temelju članka 14. kao neovisni operator sustava ili neovisni operator transportnog sustava za potrebe poglavlja IV.

---

⁶ Prema Odluci Ministarskog vijeća 2012/05/MC-EnC od 5. prosinca 2012., za Republiku Moldaviju ovaj datum je 1. siječnja 2020.

6. Za potrebe provedbe ovog članka, ako je osoba iz stavka 1. točaka (b), (c) i (d) **Ugovorna strana** ili drugo javno tijelo, dva odvojena javna tijela koja provode kontrolu nad operatorom transportnog sustava ili transportnim sustavom, s jedne strane, te nad poduzećem koje obavlja funkciju proizvodnje ili opskrbe, s druge strane, ne smatraju se istom osobom ili osobama.

7. **Ugovorne strane** osiguravaju da se ni trgovački osjetljive informacije iz članka 16., u posjedu operatora transportnog sustava koji je bio dijelom vertikalno integriranog poduzeća, niti osoblje takvog operatora transportnog sustava ne prenose poduzećima koja obavljaju funkciju proizvodnje ili opskrbe.

8. Ako **6. listopada 2011.** transportni sustav pripada vertikalno integriranom poduzeću, **Ugovorna strana** može odlučiti ne primijeniti stavak 1.

U tom slučaju predmetna **Ugovorna stranu**:

- (a) imenuje neovisnog operatora sustava u skladu s člankom 14.; ili
- (b) poštuje odredbe poglavlja IV.

9. Ako **3. rujna 2009.** transportni sustav pripada vertikalno integriranom poduzeću, a postoje rješenja koja jamče učinkovitiju neovisnost operatora transportnog sustava nego odredbe poglavlja IV., **Ugovorna strana** može odlučiti ne primijeniti stavak 1.

10. Prije nego što neko poduzeće bude odobreno i imenovano operatorom transportnog sustava na temelju stavka 9. ovog članka, ono se certificira u skladu s postupcima utvrđenima u članku 10. stavcima 4., 5. i 6. ove Direktive te u članku 3. Uredbe (EZ) br. 715/2009, **kako je prilagođena prema članku 24. Ugovora o uspostavi Energetske zajednice**, na temelju čega **Tajništvo Energetske zajednice** provjerava jamče li jasno postojeća rješenja učinkovitiju neovisnost operatora transportnog sustava nego odredbe poglavlja IV.

11. Vertikalno integrirana poduzeća koja u vlasništvu imaju transportni sustav ni u kojem slučaju nisu spriječena da poduzmu mjere za usklađivanje sa stavkom 1.

12. Poduzeća koja obavljaju funkciju proizvodnje ili opskrbe ni u kojem slučaju nemaju mogućnost, ni izravno ni neizravno, preuzeti kontrolu ili izvršavati bilo koje pravo nad razdvojenim operatorima transportnih sustava u **Ugovornim stranama** koje primjenjuju stavak 1.

Članak 10.

Imenovanje i certificiranje operatora transportnih sustava

1. Prije nego što neko poduzeće bude odobreno i imenovano operatorom transportnog sustava, ono se certificira u skladu s postupcima utvrđenima u stavcima 4., 5. i 6. ovog članka te u članku 3. Uredbe (EZ) br. 715/2009, **kako je prilagođena prema članku 24. Ugovora o uspostavi Energetske zajednice**.

2. Poduzeća koja u vlasništvu imaju transportni sustav i koja je nacionalno regulatorno tijelo prema postupku certificiranja certificiralo kao poduzeća usklađena sa zahtjevima članka 9. **Ugovorne strane** odobravaju i imenuju operatorima transportnih sustava. Imenovanje operatora transportnih sustava priopćuje se **Tajništvo Energetske zajednice** i objavljuje u **posebnom dijelu internetske stranice Energetske zajednice**.

3. Operatori transportnih sustava obavješćuju regulatorno tijelo o svim planiranim transakcijama zbog kojih bi mogla biti potrebna ponovna procjena njihove usklađenosti sa zahtjevima članka 9.

4. Regulatorna tijela prate trajnu usklađenost operatora transportnih sustava sa zahtjevima članka 9. Ona pokreću postupak certificiranja kako bi osigurala takvu usklađenost:

- (a) kada zaprime obavijest operatora transportnog sustava prema stavku 3.;
- (b) na vlastitu inicijativu, ako imaju saznanja da bi planirana promjena prava ili utjecaja na vlasnike transportnih sustava ili operatore transportnih sustava mogla rezultirati povredom članka 9. ili ako imaju razloga vjerovati da je moglo doći do takve povrede; ili
- (c) na utemeljeni zahtjev [Tajništva Energetske zajednice](#).

5. Regulatorna tijela donose odluku o certificiranju operatora transportnog sustava u roku od četiri mjeseca od dana obavijesti operatora transportnog sustava ili od dana zahtjeva [Tajništva Energetske zajednice](#). Po isteku tog roka certificiranje se smatra odobrenim. Izričita ili prešutna odluka regulatornog tijela stupa na snagu tek nakon što se zaključi postupak iz stavka 6.

6. Izričitu ili prešutnu odluku o certificiranju operatora transportnog sustava regulatorno tijelo bez odlaganja priopćuje [Tajništvu Energetske zajednice](#), zajedno sa svim odgovarajućim informacijama u pogledu te odluke. [Tajništvo Energetske zajednice](#) postupa u skladu s postupkom utvrđenim u članku 3. Uredbe (EZ) br. 715/2009, kako je prilagođena prema članku 24. Ugovora o uspostavi Energetske zajednice.

7. Regulatorna tijela i [Tajništvo Energetske zajednice](#) mogu zahtijevati od operatora transportnih sustava i poduzeća koja obavljaju funkciju proizvodnje ili opskrbe sve informacije koje su relevantne za izvršavanje njihovih zadataka na temelju ovog članka.

8. Regulatorna tijela i [Tajništvo Energetske zajednice](#) čuvaju povjerljivost komercijalno osjetljivih informacija.

Članak 11.

Certificiranje u vezi s trećim zemljama

1. Ako certificiranje zatraži vlasnik transportnog sustava ili operator transportnog sustava koji je pod kontrolom osoba ili osobe iz treće zemlje ili trećih zemalja, regulatorno tijelo o tome obavješćuje [Tajništvo Energetske zajednice](#).

Regulatorno tijelo bez odlaganja obavješćuje [Tajništvo Energetske zajednice](#) i o bilo kakvim okolnostima zbog kojih bi osoba ili osobe iz treće zemlje ili trećih zemalja mogle steći kontrolu nad transportnim sustavom ili operatorom transportnog sustava.

2. Operator transportnog sustava obavješćuje regulatorno tijelo o bilo kakvim okolnostima zbog kojih bi osoba ili osobe iz treće zemlje ili trećih zemalja mogle steći kontrolu nad transportnim sustavom ili operatorom transportnog sustava.

3. Regulatorno tijelo donosi nacrt odluke o certificiranju operatora transportnog sustava u roku od četiri mjeseca od dana obavijesti operatora transportnog sustava. Ono odbija certificiranje ako nije dokazano:

- (a) da je dotični subjekt usklađen sa zahtjevima članka 9.; i
- (b) regulatornom tijelu ili drugom nadležnom tijelu koje je imenovala [Ugovorna strana](#), da se odobravanjem certificiranja neće ugroziti sigurnost opskrbe energijom [Ugovornih strana](#) i [Energetske zajednice](#). Pri razmatranju tog pitanja regulatorno tijelo ili drugo tako imenovano nadležno tijelo vodi računa:
  - i. o pravima i obvezama [Energetske zajednice](#) u odnosu na tu treću zemlju, koje proizlaze iz međunarodnog prava, uključujući sporazume sklopljene s jednom ili više trećih zemalja u kojima je Zajednica jedna od stranaka i koji se bave pitanjima sigurnosti opskrbe energijom;

- ii. o pravima i obvezama **Ugovorne strane** u odnosu na tu treću zemlju, koje proizlaze iz sporazuma koji su sklopljeni s njom, u mjeri u kojoj su u skladu s pravom **Energetske zajednice**; i
  - iii. o drugim specifičnim činjenicama i okolnostima slučaja i dotičnoj trećoj zemlji.⁷
4. Regulatorno tijelo o odluci bez odlaganja obavješćuje **Tajništvo Energetske zajednice**, zajedno sa svim odgovarajućim informacijama u pogledu te odluke.
  5. **Ugovorne strane** osiguravaju da regulatorno tijelo ili imenovano nadležno tijelo iz stavka 3. točke (b), prije nego što regulatorno tijelo donese odluku o certificiranju, zatraži mišljenje **Tajništva Energetske zajednice** o tome:
    - (a) je li dotični subjekt usklađen sa zahtjevima iz članka 9.; i
    - (b) neće li se odobravanjem certificiranja ugroziti sigurnost opskrbe **Energetske zajednice** energijom.
  6. **Tajništvo Energetske zajednice** pregledava zahtjev iz stavka 5. čim ga zaprimi. U roku od dva mjeseca od dana primitka zahtjeva, **Tajništvo Energetske zajednice** dostavlja svoje mišljenje nacionalnom regulatornom tijelu ili imenovanom nadležnom tijelu, ako je ono uputilo zahtjev.

Pri izradi mišljenja **Tajništvo Energetske zajednice** <...> traži mišljenje Regulatornog odbora **Energetske zajednice**. Također može zatražiti mišljenja dotičnih **Ugovornih strana** i zainteresiranih strana. U slučaju da **Tajništvo Energetske zajednice** podnese takav zahtjev, rok od dva mjeseca produljuje se za dodatna dva mjeseca.

U nedostatku mišljenja **Tajništva Energetske zajednice** u roku iz prvog i drugog podstavka smatra se da **Tajništvo Energetske zajednice** nema prigovora na odluku regulatornog tijela.
  7. Pri procjeni hoće li kontrola od strane osobe ili osoba iz treće zemlje ili trećih zemalja ugroziti sigurnost opskrbe **Energetske zajednice** energijom, **Tajništvo Energetske zajednice** vodi računa:
    - (a) o specifičnim okolnostima slučaja i dotičnoj trećoj zemlji ili trećim zemljama; i
    - (b) o pravima i obvezama **Energetske zajednice** u odnosu na tu treću zemlju ili treće zemlje, koje proizlaze iz međunarodnog prava, uključujući sporazume sklopljene s jednom ili više trećih zemalja u kojima je Zajednica jedna od stranaka i koji se bave pitanjima sigurnosti opskrbe.
  8. Nacionalno regulatorno tijelo u roku od dva mjeseca po isteku razdoblja iz stavka 6. donosi svoju konačnu odluku o certificiranju. Pri donošenju svoje konačne odluke nacionalno regulatorno tijelo vodi što je više moguće računa o mišljenju **Tajništva Energetske zajednice**. **Ugovorne strane** u svakom slučaju imaju pravo odbiti certificiranje ako se njegovim odobravanjem ugrožava sigurnost opskrbe te **Ugovorne strane** energijom ili sigurnost opskrbe energijom neke druge **Ugovorne strane**. Ako je **Ugovorna strana** imenovala drugo nadležno tijelo za procjenu stavka 3. točke (b), ona može zatražiti da nacionalno regulatorno tijelo donese svoju konačnu odluku u skladu s procjenom tog nadležnog tijela. Konačna odluka regulatornog tijela i mišljenje **Tajništva Energetske zajednice** zajedno se objavljuju. Ako je konačna odluka različita od mišljenja **Tajništva Energetske zajednice**, dotična **Ugovorna strana** priprema i objavljuje, zajedno s tom odlukom, razloge za donošenje takve odluke.

---

⁷ Prema članku 10. stavku 1. Odluke 2011/02/MC-EnC, "regulatorno tijelo ili drugo imenovano nadležno tijelo također će uzeti u obzir prava i obveze koje proizlaze iz pridruživanja ili trgovinskih sporazuma između Ugovorne strane i Europske unije."

9. Ništa u ovom članku ne dovodi u pitanje pravo **Ugovornih strana** da, u skladu s pravom **Energetske zajednice**, provode nacionalni pravni nadzor kako bi zaštitile legitimne interese javne sigurnosti.

10. <...>

11. <...>

Članak 12.

Imenovanje operatora sustava skladišta plina i terminala za UPP

Ugovorne strane imenuju ili od poduzeća za prirodni plin koji u vlasništvu imaju sustave skladišta plina ili terminale za UPP traže da imenuju, za razdoblje koje određuju **Ugovorne strane** i uzimajući u obzir pitanja učinkovitosti i gospodarske ravnoteže, jednog ili više operatora sustava skladišta plina i terminala za UPP.

Članak 13.

Zadaci operatora transportnih sustava, sustava skladišta plina i/ili terminala za UPP

1. Svaki operator transportnog sustava, sustava skladišta plina i/ili terminala za UPP:
  - (a) upravlja, održava i razvija, s obzirom na gospodarske uvjete, sigurne, pouzdane i učinkovite transportne sustave, sustave skladišta plina i/ili terminale za UPP radi osiguravanja otvorenog tržišta, vodeći pritom računa o okolišu, te osigurava dostatna sredstva za ispunjavanje obveza usluge;
  - (b) ne pravi razliku između korisnika sustava ili klasa korisnika sustava, posebno u korist svojih povezanih poduzeća;
  - (c) pruža svim drugim operatorima transportnih sustava, sustava skladišta plina, terminala za UPP i/ili distribucijskih sustava dovoljno informacija, kako bi se mogao osigurati transport i skladištenje prirodnog plina na način koji je u skladu sa sigurnim i učinkovitim funkcioniranjem međusobno povezanog sustava; i
  - (d) korisnicima sustava pruža informacije koje su im potrebne za učinkovit pristup sustavu.
2. Svaki operator transportnog sustava gradi dostatni prekogranični kapacitet radi integracije europske transportne infrastrukture, prihvaćajući sve gospodarski razumne i tehnički izvedive zahtjeve za kapacitetom i vodeći računa o sigurnosti opskrbe plinom.
3. Pravila koja operatori transportnih sustava usvoje za uravnoteživanje transportnog sustava plina, uključujući pravila terećenja korisnika sustava za energetske neravnotežu u njihovim mrežama, objektivna su, transparentna i nediskriminirajuća. Uvjeti, uključujući pravila i tarife, za pružanje takvih usluga od strane operatora transportnih sustava utvrđuju se prema metodologiji koja je u skladu s člankom 41. stavkom 6. na nediskriminirajući način koji odražava troškove te se objavljuju.
4. Regulatorna tijela, ako **Ugovorne strane** tako odluče, ili **Ugovorne strane** mogu zahtijevati od operatora transportnih sustava da se usklade s minimalnim normama za održavanje i razvoj transportnog sustava, uključujući kapacitet spojnih plinovoda.
5. Operatori transportnih sustava energiju koju rabe za obavljanje svojih funkcija nabavljaju u skladu s transparentnim i nediskriminirajućim postupcima koji su utemeljeni na tržištu.

Članak 14.

Neovisni operatori sustava

1. Ako 6. listopada 2011. transportni sustav pripada vertikalno integriranom poduzeću, Ugovorne strane mogu odlučiti ne primijeniti članak 9. stavak 1. i imenovati neovisnog operatora sustava na prijedlog vlasnika transportnog sustava. Takvo imenovanje podliježe suglasnosti Tajništva Energetske zajednice.
2. Ugovorna strana može odobriti i imenovati neovisnog operatora sustava samo ako:
  - (a) je kandidat za operatora dokazao da je usklađen sa zahtjevima članka 9. stavka 1. točaka (b), (c) i (d);
  - (b) je kandidat za operatora dokazao da na raspolaganju ima potrebne financijske, tehničke, fizičke i ljudske resurse za obavljanje svojih dužnosti na temelju članka 13.;
  - (c) se kandidat za operatora obvezao uskladiti s desetogodišnjim planom razvoja mreže koji prati regulatorno tijelo;
  - (d) je vlasnik transportnog sustava dokazao svoju sposobnost da ispuní svoje obveze na temelju stavka 5. On u tu svrhu stavlja na raspolaganje sve nacрте ugovornih rješenja dogovorenih s poduzećem kandidatom i bilo kojim drugim odgovarajućim subjektom; i
  - (e) je kandidat za operatora dokazao svoju sposobnost da ispuní svoje obveze na temelju Uredbe (EZ) br. 715/2009, kako je prilagođena prema članku 24. Ugovora o uspostavi Energetske zajednice, uključujući suradnju operatora transportnih sustava na europskoj i regionalnoj razini.
3. Poduzeća koje je regulatorno tijelo certificiralo kao poduzeća koja ispunjavaju zahtjeve iz članka 11. i stavka 2. ovog članka Ugovorne strane odobravaju i imenuju neovisnim operatorima sustava. Primjenjuje se postupak certificiranja iz članka 10. ove Direktive i članka 3. Uredbe (EZ) br. 715/2009, kako je prilagođena prema članku 24. Ugovora o uspostavi Energetske zajednice, ili iz članka 11. ove Direktive.
4. Svaki neovisni operator sustava odgovoran je za odobravanje i upravljanje pristupom treće strane, uključujući naplatu naknada za pristup i za zagušenje, za rad, održavanje i razvoj transportnog sustava, kao i za osiguranje dugoročne sposobnosti sustava da zadovolji razumnu potražnju planiranjem ulaganja. Pri razvoju transportnog sustava neovisni operator sustava odgovoran je za planiranje (uključujući postupak izdavanja odobrenja), gradnju i puštanje u rad nove infrastrukture. U tu svrhu neovisni operator sustava djeluje kao operator transportnog sustava u skladu s ovim poglavljem. Vlasnik transportnog sustava nije odgovoran za odobravanje ni upravljanje pristupom treće strane, ni za planiranje ulaganja.
5. Ako je imenovan neovisni operator sustava, vlasnik transportnog sustava:
  - (a) u potrebnoj mjeri surađuje s neovisnim operatorom sustava te mu pruža podršku za izvršavanje njegovih zadataka, uključujući posebno pružanje svih potrebnih informacija;
  - (b) financira ulaganja o kojima se odluku donio neovisni operator sustava i koja je odobrilo regulatorno tijelo ili daje suglasnost da ih financira druga zainteresirana strana, uključujući neovisnog operatora sustava. Odgovarajući financijski aranžmani podliježu odobrenju regulatornog tijela. Prije takvog odobrenja regulatorno tijelo savjetuje se s vlasnikom transportnog sustava i drugim zainteresiranim stranama;
  - (c) osigurava pokrivanje odgovornosti koja se odnosi na sredstva mreže, isključujući odgovornost koja se odnosi na zadatke neovisnog operatora sustava; i

- (d) pruža jamstva za lakše financiranje eventualnog širenja mreže, uz izuzetak ulaganja za koja je prema točki (b) dao suglasnost da ih financira bilo koja zainteresirana strana, uključujući neovisnog operatora sustava.

6. U bliskoj suradnji s regulatornim tijelom, odgovarajućem se nacionalnom tijelu nadležnom za tržišno natjecanje dodjeljuju sve odgovarajuće ovlasti za učinkovito praćenje usklađenosti vlasnika transportnog sustava s njegovim obvezama iz stavka 5.

Članak 15.

Razdvajanje vlasnika transportnih sustava i operatora sustava skladišta plina

1. Vlasnik transportnog sustava, kada je imenovan neovisni operator sustava, i operator sustava skladišta plina, koji su dio vertikalno integriranih poduzeća, neovisni su, barem u smislu svojeg pravnog oblika, organizacije i donošenja odluka, o drugim djelatnostima koje se ne odnose na transport, distribuciju i skladištenje.

Ovaj se članak primjenjuje samo na sustave skladišta plina koji su iz tehničkih i/ili gospodarskih razloga potrebni za osiguravanje učinkovitog pristupa sustavu za opskrbu kupaca prema članku 33.

2. Kako bi se osigurala neovisnost vlasnika transportnog sustava i operatora sustava skladišta plina iz stavka 1., primjenjuju se sljedeći minimalni kriteriji:

- (a) osobe koje su odgovorne za upravljanje vlasnikom transportnog sustava i operatorom sustava skladišta plina ne sudjeluju u strukturama integriranog poduzeća za prirodni plin koje su izravno ili neizravno odgovorne za svakodnevno funkcioniranje proizvodnje i opskrbe prirodnim plinom;
- (b) poduzimaju se odgovarajuće mjere za osiguravanje da se o strukovnim interesima osoba koje su odgovorne za upravljanje vlasnikom transportnog sustava i operatorom sustava skladišta plina vodi računa na način koji osigurava njihovu sposobnost neovisnog djelovanja;
- (c) operator sustava skladišta plina ima stvarna prava donošenja odluka, neovisna o integriranom poduzeću za prirodni plin, u odnosu na sredstva koja su potrebna za rad, održavanje ili razvoj sustava skladišta plina. To ne isključuje postojanje odgovarajućih mehanizama koordinacije radi osiguravanja zaštite prava poduzeća majke na gospodarski nadzor i nadzor upravljanja u pogledu prinosa na aktivu u poduzeću kćeri, neizravno reguliranog u skladu s člankom 41. stavkom 6. Time se poduzeću majci posebno omogućava odobravanje godišnjeg financijskog plana ili drugog jednakovrijednog instrumenta operatora sustava skladišta plina i utvrđivanje općih ograničenja stupnja zaduženosti njegovog poduzeća kćeri. Time se poduzeću majci ne daje dopuštenje za davanje uputa o svakodnevnom funkcioniranju, niti u pogledu pojedinačnih odluka o izgradnji ili unapređenju sustava skladišta plina koji ne premašuju uvjete odobrenog financijskog plana ili drugog jednakovrijednog instrumenta; i
- (d) vlasnik transportnog sustava i operator sustava skladišta plina uvode program usklađivanja u kojem su navedene mjere poduzete za osiguravanje da diskriminirajuće ponašanje bude isključeno te za osiguravanje odgovarajućeg praćenja njegovog poštovanja. U programu usklađivanja navode se specifične obveze koje zaposlenici moraju ispuniti radi ostvarivanja tih ciljeva. Osoba ili tijelo koje je odgovorno za praćenje programa usklađivanja regulatornom tijelu podnosi godišnje izvješće o poduzetim mjerama, koje se objavljuje.

3. <...>

Članak 16.

Zahtjevi povjerljivosti za operatore transportnih sustava i vlasnike transportnih sustava

1. Ne dovodeći u pitanje članak 30. ni bilo koju drugu pravnu obvezu otkrivanja informacija, svaki operator transportnog sustava, sustava skladišta plina i/ili terminala za UPP i svaki vlasnik transportnog sustava čuva povjerljivost komercijalno osjetljivih informacija pribavljenih tijekom obavljanja svojih djelatnosti i sprečava da se informacije o vlastitim djelatnostima, koje bi mogle biti komercijalno korisne, otkriju na diskriminirajući način. Posebno ne otkriva komercijalno osjetljive informacije ostalim dijelovima poduzeća, osim ako je to potrebno za izvršavanje poslovne transakcije. Kako bi osigurale potpuno poštovanje pravila o razdvajanju informacija, **Ugovorne strane** osiguravaju da vlasnik transportnog sustava uključujući, u slučaju kombiniranog operatora, operatora distribucijskog sustava, i preostali dio poduzeća ne koriste zajedničke službe kao što je zajednička pravna služba, osim čisto administrativnih funkcija ili funkcija informacijske tehnologije.
2. Operatori transportnih sustava, sustava skladišta plina i/ili terminala za UPP pri prodaji ili nabavi prirodnog plina putem povezanih poduzeća ne smiju zloupotrebljavati komercijalno osjetljive informacije pribavljene od trećih strana u kontekstu osiguravanja pristupa sustavu ili pregovaranja o njemu.
3. Informacije koje su potrebne za djelotvorno tržišno natjecanje i učinkovito funkcioniranje tržišta objavljuju se. Ta obveza ne dovodi u pitanje zaštitu komercijalno osjetljivih informacija.

POGLAVLJE IV.

NEOVISNI OPERATOR TRANSPORTNOG SUSTAVA

Članak 17.

Sredstva, oprema, osoblje i identitet

1. Operatori transportnih sustava imaju sve ljudske, tehničke, fizičke i financijske resurse potrebne za ispunjavanje njihovih obveza na temelju ove Direktive i za obavljanje djelatnosti transporta plina, a posebno:
  - (a) sredstva koja su potrebna za djelatnost transporta plina, uključujući transportni sustav, u vlasništvu su operatora transportnog sustava;
  - (b) osoblje koje je potrebno za djelatnost transporta plina, uključujući izvršavanje svih zadataka koji se odnose na poduzeće, zaposleno je pri operatoru transportnog sustava;
  - (c) zabranjuje se davanje u najam osoblja i pružanje usluga za bilo koji drugi odnosno iz bilo kojeg drugog dijela vertikalno integriranog poduzeća. Operator transportnog sustava može, međutim, pružati usluge vertikalno integriranom poduzeću:
    - i. ako pružanje tih usluga nije diskriminirajuće za korisnike sustava, ako je ono dostupno svim korisnicima sustava pod jednakim uvjetima te ako ne ograničuje, narušava niti sprečava tržišno natjecanje u području proizvodnje ili opskrbe; i
    - ii. ako je uvjete pružanja tih usluga odobrilo regulatorno tijelo;
  - (d) ne dovodeći u pitanje odluke nadzornog tijela na temelju članka 20., vertikalno integrirano poduzeće operatoru transportnog sustava stavlja na raspolaganje odgovarajuće financijske resurse za buduće investicijske projekte i/ili zamjenu postojećih sredstava, pravodobno i na odgovarajući zahtjev operatora transportnog sustava.
2. Djelatnost transporta plina obuhvaća najmanje sljedeće zadatke, pored onih navedenih u članku 13.:

- (a) zastupanje operatora transportnog sustava i kontakt s trećim stranama i regulatornim tijelima;
  - (b) <...>
  - (c) odobravanje i upravljanje pristupom treće strane, pri čemu se ne pravi razlika između korisnika sustava ili klasa korisnika sustava;
  - (d) naplata svih naknada povezanih s transportnim sustavom, uključujući naknade za pristup, naknade za uravnoteživanje za pomoćne usluge kao što je prerada plina, nabava usluga (troškovi uravnoteživanja, energija za nadoknadu gubitaka);
  - (e) funkcioniranje, održavanje i razvoj sigurnog, učinkovitog i ekonomičnog transportnog sustava;
  - (f) planiranje ulaganja kojima se osigurava dugoročna sposobnost sustava da zadovolji razumnu potražnju i zajamči sigurnost opskrbe;
  - (g) osnivanje odgovarajućih zajedničkih pothvata, uključujući s jednim ili više operatora transportnih sustava, burza plina i drugih povezanih sudionika s ciljem da se potakne stvaranje regionalnih tržišta ili olakša postupak liberalizacije; i
  - (h) sve usluge koje se odnose na poduzeće, uključujući pravnu službu, računovodstvene i informatičke usluge.
3. Operatori transportnih sustava organizirani su u pravnom obliku iz članka 1. Direktive Vijeća 68/151/EEZ.
4. Operator transportnog sustava u identitetu svojeg poduzeća, komunikaciji, politici marke i poslovnim prostorima ne smije stvarati zbrku u pogledu odvojenog identiteta vertikalno integriranog poduzeća ili bilo kojeg njegovog dijela.
5. Operator transportnog sustava ne smije dijeliti informatičke sustave ili opremu, fizičke prostore i sustave kontrole pristupa s bilo kojim dijelom vertikalno integriranog poduzeća niti rabiti iste konzultante ili vanjske suradnike za informatičke sustave ili opremu te sustave kontrole pristupa.
6. Reviziju računa operatora transportnih sustava provodi revizor koji je različit od onog koji provodi reviziju vertikalno integriranog poduzeća ili bilo kojeg njegovog dijela.

Članak 18.

Neovisnost operatora transportnog sustava

1. Ne dovodeći u pitanje odluke nadzornog tijela na temelju članka 20., operator transportnog sustava ima:
- (a) stvarna prava donošenja odluka, neovisno o vertikalno integriranom poduzeću, u odnosu na sredstva koja su potrebna za rad, održavanje ili razvoj transportnog sustava; i
  - (b) ovlast za pribavljanje novca na tržištu kapitala, posebno zaduživanjem i povećanjem kapitala.
2. Operator transportnog sustava u svakom trenutku djeluje tako da osigura raspolaganje resursima koji su mu potrebni za ispravno i učinkovito obavljanje djelatnosti transporta te za razvoj i održavanje učinkovitog, sigurnog i ekonomičnog transportnog sustava.
3. Poduzeća kćeri vertikalno integriranog poduzeća koja obavljaju funkcije proizvodnje ili opskrbe ne smiju biti vlasnici nikakvog izravnog ni neizravnog udjela u operatoru transportnog sustava. Operator transportnog sustava ne smije biti vlasnik nikakvog izravnog ni neizravnog udjela ni u jednom poduzeću kćeri vertikalno integriranog poduzeća koje obavlja funkcije

proizvodnje ili opskrbe, niti primati dividende niti bilo koju drugu financijsku korist od tog poduzeća kćeri.

4. Sveukupna upravljačka struktura i statut operatora transportnog sustava osiguravaju stvarnu neovisnost operatora transportnog sustava u skladu s ovim poglavljem. Vertikalno integrirano poduzeće ne smije određivati, ni izravno ni neizravno, konkurentsko ponašanje operatora transportnog sustava u vezi sa svakodnevnim djelatnostima operatora transportnog sustava i upravljanjem mrežom, ni u vezi s djelatnostima nužnima za pripremu desetogodišnjeg plana razvoja mreže razvijenog na temelju članka 22.

5. Pri izvršavanju svojih zadataka iz članka 13. i članka 17. stavka 2. ove Direktive te u skladu s člankom 13. stavkom 1., člankom 14. stavkom 1. točkom (a), člankom 16. stavcima 2., 3. i 5., člankom 18. stavkom 6. i člankom 21. stavkom 1. Uredbe (EZ) br. 715/2009, [kako je prilagođena prema članku 24. Ugovora o uspostavi Energetske zajednice](#), operatori transportnog sustava ne smiju diskriminirati različite osobe ili subjekte i ne smiju ograničavati, narušavati ni sprečavati tržišno natjecanje u području proizvodnje ili opskrbe.

6. Svi komercijalni i financijski odnosi između vertikalno integriranog poduzeća i operatora transportnog sustava, uključujući zajmove operatora transportnog sustava vertikalno integriranom poduzeću, u skladu su s tržišnim uvjetima. Operator transportnog sustava vodi detaljnu evidenciju takvih komercijalnih i financijskih odnosa te je na zahtjev stavlja na raspolaganje regulatornom tijelu.

7. Operator transportnog sustava regulatornom tijelu podnosi na odobrenje sve komercijalne i financijske sporazume s vertikalno integriranim poduzećem.

8. Operator transportnog sustava obavješćuje regulatorno tijelo o financijskim resursima iz članka 17. stavka 1. točke (d), dostupnima za buduće investicijske projekte i/ili za zamjenu postojećih sredstava.

9. Vertikalno integrirano poduzeće suzdržava se od bilo kojeg djelovanja kojim se sprečava ili ometa operatora transportnog sustava u ispunjavanju njegovih obveza iz ovog poglavlja i ne smije od operatora transportnog sustava zahtijevati da od vertikalno integriranog poduzeća traži dopuštenje za ispunjavanje tih obveza.

10. Poduzeće koje je regulatorno tijelo certificiralo kao poduzeće usklađeno sa zahtjevima ovog poglavlja dotična [Ugovorna strana](#) odobrava i imenuje operatorom transportnog sustava. Primjenjuje se postupak certificiranja iz članka 10. ove Direktive i članka 3. Uredbe (EZ) br. 715/2009, [kako je prilagođena prema članku 24. Ugovora o uspostavi Energetske zajednice](#), ili iz članka 11. ove Direktive.

Članak 19.

Neovisnost osoblja i posloводства operatora transportnog sustava

1. Odluke o imenovanju i ponovnom imenovanju, radnim uvjetima uključujući naknade te prestanku mandata osoba odgovornih za upravljanje i/ili članova administrativnih tijela operatora transportnog sustava donosi nadzorno tijelo operatora transportnog sustava imenovano u skladu s člankom 20.

2. O identitetu i uvjetima mandata, trajanja i prestanka mandata osoba koje je nadzorno tijelo nominiralo za imenovanje ili ponovno imenovanje kao osobe odgovorne za izvršno upravljanje i/ili kao članove administrativnih tijela operatora transportnog sustava, te o razlozima za bilo koji prijedlog odluke o prestanku takvog mandata, obavješćuje se regulatorno tijelo. Ti uvjeti i odluke iz stavka 1. postaju obvezujući samo ako regulatorno tijelo ne stavi prigovor na njih u roku od tri tjedna od obavijesti.

Regulatorno tijelo može staviti prigovor na odluke iz stavka 1.:

- (a) ako se pojave sumnje u profesionalnu neovisnost nominirane osobe odgovorne za upravljanje i/ili člana administrativnih tijela; ili
- (b) ako, u slučaju prijevremenog prestanka mandata, postoje sumnje u opravdanost takvog prijevremenog prestanka.

3. U razdoblju od tri godine prije imenovanja osoba odgovornih za upravljanje i/ili članova administrativnih tijela operatora transportnog sustava koji podliježu ovom stavku ne smije se imati nikakav profesionalni položaj ni odgovornost, interes ni poslovni odnos, ni izravan ni neizravan, s vertikalno integriranim poduzećem ni s bilo kojim njegovim dijelom ni njegovim vlasnicima kontrolnog udjela, osim operatora transportnog sustava.

4. Osobe odgovorne za upravljanje i/ili članovi administrativnih tijela te zaposlenici operatora transportnog sustava ne smiju imati nikakav drugi profesionalni položaj ni odgovornost, interes ni poslovni odnos, ni izravan ni neizravan, s bilo kojim drugim dijelom vertikalno integriranog poduzeća ni s njegovim vlasnicima kontrolnog udjela.

5. Osobe odgovorne za upravljanje i/ili članovi administrativnih tijela te zaposlenici operatora transportnog sustava ne smiju imati nikakav interes, niti ikakve financijske koristi, izravne ni neizravne, ni od jednog dijela vertikalno integriranog poduzeća osim operatora transportnog sustava. Njihova naknada ne smije ovisiti o djelatnostima ni rezultatima vertikalno integriranog poduzeća, osim onih koji se odnose na operatora transportnog sustava.

6. Osobama odgovornima za upravljanje i/ili članovima administrativnih tijela operatora transportnog sustava koji osporavaju prijevremeni prestanak svojih mandata jamče se stvarna prava na žalbu regulatornom tijelu.

7. Nakon prestanka njihovog mandata kod operatora transportnog sustava, osobe odgovorne za njegovo upravljanje i/ili članovi njegovih administrativnih tijela ne smiju imati nikakav profesionalni položaj ni odgovornost, interes ni poslovni odnos ni s jednim dijelom vertikalno integriranog poduzeća osim operatora transportnog sustava, ni s njegovim vlasnicima kontrolnog udjela, tijekom razdoblja od najmanje četiri godine.

8. Stavak 3. primjenjuje se na većinu osoba odgovornih za upravljanje i/ili članova administrativnih tijela operatora transportnog sustava.

Osobe odgovorne za upravljanje i/ili članovi administrativnih tijela operatora transportnog sustava koji ne podliježu stavku 3. ne smiju se baviti djelatnostima upravljanja ni drugim odgovarajućim djelatnostima u vertikalno integriranom poduzeću tijekom razdoblja od najmanje šest mjeseci prije njihovog imenovanja.

Prvi podstavak ovog stavka i stavci 4. do 7. primjenjuju se na sve osobe koje pripadaju izvršnom upravljanju i one koje su njima izravno odgovorne za pitanja povezana s radom, održavanjem ili razvojem mreže.

Članak 20. **Nadzorno tijelo**

1. Operator transportnog sustava ima nadzorno tijelo koje je zaduženo za donošenje odluka koje mogu imati značajan utjecaj na vrijednost imovine vlasnika udjela unutar operatora transportnog sustava, posebno odluka koje se odnose na odobravanje godišnjih i dugoročnijih financijskih planova, razinu zaduženosti operatora transportnog sustava i iznos dividendi raspodijeljenih vlasnicima udjela. Odluke koje su u nadležnosti nadzornog tijela ne uključuju one koje su povezane sa svakodnevnim djelatnostima operatora transportnog sustava i

upravljanjem mrežom te s djelatnostima nužnima za pripremanje desetogodišnjeg plana razvoja mreže na temelju članka 22.

2. Nadzorno tijelo sastavljeno je od članova koji zastupaju vertikalno integrirano poduzeće, članova koji zastupaju vlasnike udjela treće strane i, kada to predviđa odgovarajuće zakonodavstvo **Ugovorne strane**, članova koji zastupaju druge zainteresirane strane, kao što su zaposlenici operatora transportnog sustava.

3. Članak 19. stavak 2. prvi podstavak i članak 19. stavci 3. do 7. primjenjuju se najmanje na polovicu članova nadzornog tijela, umanjenu za jednog člana.

Članak 19. stavak 2. drugi podstavak točka (b) primjenjuje se na sve članove nadzornog tijela.

Članak 21.

Program usklađivanja i službenik za praćenje usklađenosti

1. **Ugovorne strane** osiguravaju da operatori transportnih sustava uvedu i provode program usklađivanja koji utvrđuje mjere poduzete da se osigura da diskriminacijsko ponašanje bude isključeno te da se osigura odgovarajuće praćenje usklađenosti s tim programom. Program usklađivanja predviđa specifične obveze zaposlenika da postignu te ciljeve. Podliježe odobrenju regulatornog tijela. Ne dovodeći u pitanje ovlasti nacionalnog regulatora, usklađenost s programom neovisno prati službenik za praćenje usklađenosti.

2. Službenika za praćenje usklađenosti imenuje nadzorno tijelo, podložno odobrenju regulatornog tijela. Regulatorno tijelo može odbiti odobrenje službenika za praćenje usklađenosti samo zbog nedostatka neovisnosti ili stručnosti. Službenik za praćenje usklađenosti može biti fizička ili pravna osoba. Na službenika za praćenje usklađenosti primjenjuje se članak 19. stavci 2. do 8.

3. Službenik za praćenje usklađenosti zadužen je za:

- (a) praćenje provedbe programa usklađivanja;
- (b) razradu godišnjeg izvješća u kojem se navode mjere poduzete radi provedbe programa usklađivanja i njegovo podnošenje regulatornom tijelu;
- (c) izvješćivanje nadzornog tijela i davanje preporuka o programu usklađivanja i njegovoj provedbi;
- (d) obavješćivanje regulatornog tijela o svim značajnim kršenjima koja se odnose na provedbu programa usklađivanja; i
- (e) izvješćivanje regulatornog tijela o svim komercijalnim i financijskim odnosima između vertikalno integriranog poduzeća i operatora transportnog sustava.

4. Službenik za praćenje usklađenosti podnosi regulatornom tijelu predložene odluke o planu ulaganja ili o pojedinačnim ulaganjima u mrežu. To se događa najkasnije kad ih poslovodstvo i/ili nadležno administrativno tijelo operatora transportnog sustava podnosi nadzornom tijelu.

5. Kada vertikalno integrirano poduzeće, na općoj skupštini ili glasovima članova nadzornog tijela koje je imenovalo, spriječi donošenje odluke čime se sprečavaju ili odgađaju ulaganja koja su se na temelju desetogodišnjeg plana razvoja mreže trebala izvršiti tijekom sljedeće tri godine, službenik za praćenje usklađenosti o tome izvješćuje regulatorno tijelo koje zatim postupa u skladu s člankom 22.

6. Uvjeti mandata ili uvjeti radnog odnosa službenika za praćenje usklađenosti, uključujući trajanje njegovog mandata, podliježu odobrenju regulatornog tijela. Ti uvjeti osiguravaju

neovisnost službenika za praćenje usklađenosti, uključujući tako da mu se osiguraju svi resursi potrebni za izvršavanje njegovih zadaća. Tijekom svojeg mandata službenik za praćenje usklađenosti ne smije imati nikakav drugi profesionalni položaj, odgovornost ni interes, ni izravan ni neizravan, ni u jednom dijelu vertikalno integriranog poduzeća ni s njim, ni s njegovim vlasnicima kontrolnog udjela.

7. Službenik za praćenje usklađenosti redovito, usmenim ili pismenim putem, izvješćuje regulatorno tijelo i ima pravo redovito izvješćivati, usmenim ili pismenim putem, nadzorno tijelo operatora transportnog sustava.

8. Službenik za praćenje usklađenosti može prisustvovati svim sastancima posloводства ili administrativnih tijela operatora transportnog sustava te sastancima nadzornog tijela i generalne skupštine. Službenik za praćenje usklađenosti prisustvuje svim sastancima na kojima se obrađuju sljedeća pitanja:

- (a) uvjeti za pristupanje mreži, kako je definirano u Uredbi (EZ) br. 715/2009, [kako je prilagođena prema članku 24. Ugovora o uspostavi Energetske zajednice](#), posebno u pogledu tarifa, usluga pristupa trećih strana, dodjele kapaciteta i upravljanja zagušenjem, transparentnosti, uravnoteživanja i sekundarnih tržišta;
- (b) projekti pokrenuti radi funkcioniranja, održavanja i razvoja transportnog sustava, uključujući ulaganja u nove transportne veze, povećanje kapaciteta i optimizaciju postojećih kapaciteta;
- (c) nabava ili prodaja energije potrebne za funkcioniranje transportnog sustava.

9. Službenik za praćenje usklađenosti prati usklađenost operatora transportnog sustava s člankom 16.

10. Službenik za praćenje usklađenosti ima pristup svim odgovarajućim podacima i uredima operatora transportnog sustava te svim informacijama nužnima za izvršavanje njegovog zadatka.

11. Nakon prethodnog odobrenja regulatornog tijela, nadzorno tijelo može razriješiti službenika za praćenje usklađenosti. Službenika za praćenje usklađenosti razrješuje zbog nedostatka neovisnosti ili stručnosti na zahtjev regulatornog tijela.

12. Službenik za praćenje usklađenosti ima pristup uredima operatora transportnog sustava bez prethodne najave.

Članak 22.

Razvoj mreže i ovlasti za donošenje odluka o ulaganjima

1. Operatori transportnih sustava svake godine podnose regulatornom tijelu desetogodišnji plan razvoja mreže koji se temelji na postojećoj i predviđenoj ponudi i potražnji, nakon što su se savjetovali sa svih odgovarajućim zainteresiranim stranama. Taj plan razvoja mreže sadrži učinkovite mjere radi jamčenja primjerenosti sustava i sigurnosti opskrbe.

2. Desetogodišnji plan razvoja mreže posebno:

- (a) sudionicima na tržištu ukazuje na glavnu transportnu infrastrukturu koju treba izgraditi ili unaprijediti tijekom sljedećih deset godina;
- (b) sadrži sva ulaganja o kojima je odluka već donesena i identificira nova ulaganja koja treba izvršiti u sljedeće tri godine; i
- (c) predviđa vremenski okvir za sve investicijske projekte.

3. Pri razradi desetogodišnjeg plana razvoja mreže operator transportnog sustava oblikuje razumne pretpostavke o razvoju proizvodnje, opskrbe, potrošnje i trgovine s drugim zemljama, vodeći računa o investicijskim planovima za regionalne mreže i mreže na razini [Energetske zajednice](#), kao i investicijskim planovima za sustave skladišta plina i terminale za ponovno uplinjavanje UPP-a.

4. Regulatorno tijelo savjetuje se sa svim postojećim ili potencijalnim korisnicima sustava o desetogodišnjem planu razvoja mreže na otvoren i transparentan način. Od osoba ili poduzeća koji tvrde da su potencijalni korisnici sustava može se zatražiti da potkrijepe takve tvrdnje. Regulatorno tijelo objavljuje rezultat postupka savjetovanja, posebno moguće potrebe za ulaganjima.

5. Regulatorno tijelo razmatra pokriva li desetogodišnji plan razvoja mreže sve potrebe za ulaganjima identificirane tijekom postupka savjetovanja <...>. Regulatorno tijelo može od operatora transportnog sustava zatražiti da izmijeni svoj desetogodišnji plan razvoja mreže.

6. Regulatorno tijelo prati i ocjenjuje provedbu desetogodišnjeg plana razvoja mreže.

7. U okolnostima u kojima operator transportnog sustava, osim zbog prevladavajućih razloga izvan njegove kontrole, ne izvrši ulaganje koje se na temelju desetogodišnjeg plana razvoja mreže trebalo izvršiti tijekom sljedeće tri godine, [Ugovorne strane](#) osiguravaju da se od regulatornog tijela zahtijeva da poduzme najmanje jednu od sljedećih mjera za osiguravanje provođenja predmetnog ulaganja, ako je takvo ulaganje još uvijek relevantno na temelju najnovijeg desetogodišnjeg plana razvoja mreže:

- (a) od operatora transportnog sustava zahtijeva izvršenje predmetnih ulaganja;
- (b) organizira natječajni postupak za predmetno ulaganje, otvoreno bilo kojem investitoru; ili
- (c) obveže operatora transportnog sustava da prihvati povećanje kapitala za financiranje potrebnih ulaganja i omogućiti neovisnim investitorima sudjelovanje u kapitalu.

Kada regulatorno tijelo iskoristi svoje ovlasti na temelju prvog podstavka točke (b), ono može obvezati operatora transportnog sustava da pristane na jedno ili više od sljedećeg:

- (a) financiranje od strane bilo koje treće strane;
- (b) izgradnju od strane bilo koje treće strane;
- (c) da sam izgradi predmetna nova sredstva;
- (d) da sam obavlja pogon predmetnih novih sredstava.

Operator transportnog sustava investitorima osigurava sve informacije potrebne za realizaciju ulaganja, priključuje nova sredstva na transportnu mrežu i općenito ulaže sve napore radi olakšavanja provedbe investicijskog projekta.

Odgovarajući financijski aranžmani podliježu odobrenju regulatornog tijela.

8. Kada regulatorno tijelo iskoristi svoje ovlasti na temelju stavka 7. prvog podstavka, odgovarajući tarifni propisi pokrivaju troškove predmetnih ulaganja.

Članak 23.

Ovlasti za donošenje odluka o priključivanju sustava skladišta plina, terminala za ponovno uplinjavanje UPP-a i industrijskih kupaca na transportni sustav

1. Operator transportnog sustava utvrđuje i objavljuje transparentne i učinkovite postupke i tarife za nediskriminirajuće priključivanje sustava skladišta plina, terminala za ponovno

uplinjavanje UPP-a i industrijskih kupaca na transportni sustav. Ti postupci podliježu odobrenju regulatornog tijela.

2. Operator transportnog sustava nema pravo odbiti priključenje novog sustava skladišta plina, terminala za ponovno uplinjavanje UPP-a ili industrijskog kupca na temelju mogućih budućih ograničenja u raspoloživim mrežnim kapacitetima ili dodatnih troškova povezanih s nužnim povećanjem kapaciteta. Operator transportnog sustava osigurava dostatni ulazni i izlazni kapacitet za novo priključenje.

POGLAVLJE V. **DISTRIBUCIJA I OPSKRBA**

Članak 24.

Imenovanje operatora distribucijskih sustava

Ugovorne strane imenuju ili zahtijevaju od poduzeća, koja imaju u vlasništvu distribucijske sustave ili su za njih odgovorna, da imenuju, na razdoblje koje **Ugovorne strane** trebaju utvrditi uzimajući u obzir pitanja učinkovitosti i gospodarske ravnoteže, jednog ili više operatora distribucijskih sustava te osiguravaju da ti operatori djeluju u skladu s člancima 25., 26. i 27.

Članak 25.

Zadaci operatora distribucijskih sustava

1. Svaki operator distribucijskog sustava odgovoran je za osiguravanje dugoročne sposobnosti sustava da zadovolji razumnu potražnju za distribucijom plina te za rad, održavanje i razvoj, s obzirom na gospodarske uvjete, sigurnog, pouzdanog i učinkovitog sustava na svojem području, uz dužnu pažnju prema okolišu i energetske učinkovitosti.

2. U svakom slučaju operator distribucijskog sustava ne smije praviti razliku između korisnika sustava ili klasa korisnika sustava, posebno u korist svojih povezanih poduzeća.

3. Svaki operator distribucijskog sustava drugim operatorima distribucijskih sustava, transportnih sustava, terminala za UPP i/ili sustava skladišta plina pruža dovoljno informacija kako bi se osiguralo da se transport i skladištenje prirodnog plina odvijaju na način koji je uskladi sa sigurnim i učinkovitim funkcioniranjem međusobno povezanog sustava.

4. Svaki operator distribucijskog sustava korisnicima sustava pruža informacije koje su im potrebne za učinkovit pristup sustavu, uključujući korištenje sustava.

5. Kada je operator distribucijskog sustava odgovoran za uravnoteživanje distribucijskog sustava, pravila koja je u tu svrhu donio objektivna su, transparentna i nediskriminirajuća, uključujući pravila za obračunavanje naknada korisnicima sustava za energetske neravnoteže. Uvjeti, uključujući pravila i tarife, pružanja takvih usluga od strane operatora distribucijskih sustava utvrđuju se prema metodologiji koja je usklađena s člankom 41. stavkom 6. na nediskriminirajući način koji odražava troškove te se objavljuju.

Članak 26.

Razdvajanje operatora distribucijskih sustava

1. Kada je operator distribucijskog sustava dio vertikalno integriranog poduzeća, on je neovisan, barem u smislu svojeg pravnog oblika, organizacije i donošenja odluka, o drugim djelatnostima koje nisu povezane s distribucijom. Ta pravila ne stvaraju obvezu odvajanja vlasništva nad sredstvima distribucijskog sustava od vertikalno integriranog poduzeća.

2. Uz zahtjeve na temelju stavka 1., kada je operator distribucijskog sustava dio vertikalno integriranog poduzeća, on je u smislu svoje organizacije i donošenja odluka neovisan o drugim djelatnostima koje nisu povezane s distribucijom. Kako bi se to postiglo, primjenjuju se sljedeći minimalni kriteriji:

- (a) osobe koje su odgovorne za upravljanje operatorom distribucijskog sustava ne smiju sudjelovati u strukturama integriranog poduzeća za prirodni plin koje su izravno ili neizravno odgovorne za svakodnevno funkcioniranje proizvodnje, transporta i opskrbe prirodnim plinom;
- (b) moraju se poduzeti odgovarajuće mjere za osiguravanje da se o strukovnim interesima osoba koje su odgovorne za upravljanje operatorom distribucijskog sustava vodi računa na način koji osigurava njihovu sposobnost neovisnog djelovanja;
- (c) operator distribucijskog sustava mora imati stvarna prava donošenja odluka, neovisna o integriranom poduzeću za prirodni plin, u odnosu na sredstva koja su potrebna za rad, održavanje ili razvoj mreže. Radi izvršavanja tih zadataka, operator distribucijskog sustava na raspolaganju ima potrebne resurse, uključujući ljudske, tehničke, financijske i fizičke resurse. Time se ne bi smjelo spriječiti postojanje odgovarajućih mehanizama koordinacije radi osiguravanja zaštite prava poduzeća majke na gospodarski nadzor i nadzor upravljanja u pogledu prinosa na aktivu u poduzeću kćeri, neizravno reguliranog u skladu s člankom 41. stavkom 6. Time se poduzeću majci posebno omogućava odobravanje godišnjeg financijskog plana ili drugog jednakovrijednog instrumenta operatora distribucijskog sustava i utvrđivanje općih ograničenja stupnja zaduženosti njegovog poduzeća kćeri. Time se poduzeću majci ne daje dopuštenje za davanje uputa o svakodnevnom funkcioniranju, niti u pogledu pojedinačnih odluka o gradnji ili unapređenju distribucijskih plinovoda koji ne premašuju uvjete odobrenog financijskog plana ili drugog jednakovrijednog instrumenta; i
- (d) operator distribucijskog sustava mora uvesti program usklađivanja u kojem su navedene mjere poduzete za osiguravanje da diskriminirajuće ponašanje bude isključeno i za osiguravanje odgovarajućeg praćenja njegovog poštovanja. U programu usklađivanja navode se specifične obveze koje zaposlenici moraju ispuniti kako bi ostvarili taj cilj. Osoba ili tijelo koje je odgovorno za praćenje programa usklađivanja, službenik za praćenje usklađenosti operatora distribucijskog sustava, regulatornom tijelu iz članka 39. stavka 1. podnosi godišnje izvješće o poduzetim mjerama, koje se objavljuje. Službenik za praćenje usklađenosti operatora distribucijskog sustava potpuno je neovisan i ima pristup svim informacijama operatora distribucijskog sustava i bilo kojeg povezanog poduzeća, nužnima za izvršavanje svojeg zadatka.

3. Kada je operator distribucijskog sustava dio vertikalno integriranog poduzeća, **Ugovorne strane** osiguravaju da regulatorna tijela ili druga nadležna tijela prate djelatnosti operatora distribucijskog sustava tako da ne može iskoristiti svoju vertikalnu integraciju za narušavanje tržišnog natjecanja. Vertikalno integrirani operatori distribucijskih sustava u svojoj komunikaciji i politici marke posebno ne smiju stvarati zabunu u pogledu odvojenog identiteta dijela vertikalno integriranog poduzeća koje se bavi opskrbom.

4. **Ugovorne strane** mogu odlučiti ne primjenjivati stavke 1., 2. i 3. na integrirana poduzeća za prirodni plin koja opskrbljuju manje od 100 000 priključenih kupaca.

Članak 27.

Obveze povjerljivosti operatora distribucijskih sustava

1. Ne dovodeći u pitanje članak 30. ni bilo koju drugu pravnu obvezu otkrivanja informacija, svaki operator distribucijskog sustava čuva povjerljivost komercijalno osjetljivih informacija

pribavljenih tijekom svojeg obavljanja svojih djelatnosti i sprečava da se informacije o vlastitim djelatnostima, koje bi mogle biti komercijalno korisne, otkriju na diskriminirajući način.

2. Operatori distribucijskih sustava pri prodaji ili nabavi prirodnog plina putem povezanih poduzeća ne smiju zloupotrebjavati komercijalno osjetljive informacije pribavljene od trećih strana u kontekstu osiguravanja pristupa sustavu ili pregovaranja o njemu.

Članak 28.

Zatvoreni distribucijski sustavi

1. **Ugovorne strane** mogu predvidjeti da nacionalna regulatorna tijela ili druga nadležna tijela klasificiraju sustav koji distribuira plin unutar zemljopisno ograničene industrijske ili trgovačke lokacije ili lokacije sa zajedničkim uslugama i koji, ne dovodeći u pitanje stavak 4., ne opskrbljuje kupce iz kategorije kućanstvo, kao zatvoreni distribucijski sustav:

- (a) ako su, iz specifičnih tehničkih ili sigurnosnih razloga, djelatnosti ili proizvodni proces korisnika tog sustava integrirani; ili
- (b) ako taj sustav ponajprije distribuira plin vlasniku ili operatoru sustava ili njihovim povezanim poduzećima.

2. **Ugovorne strane** mogu predvidjeti da nacionalna regulatorna tijela izuzmu operatora zatvorenog distribucijskog sustava od zahtjeva na temelju članka 32. stavka 1. prema kojem se tarife ili metodologije koje su temelj za njihovo izračunavanje odobravaju prije njihovog stupanja na snagu u skladu s člankom 41.

3. Kada je izuzeće odobreno na temelju stavka 2., primjenjive tarife ili metodologije koje su temelj za njihovo izračunavanje ocjenjuju se i odobravaju u skladu s člankom 41. na zahtjev korisnika zatvorenog distribucijskog sustava.

4. Uzgredno korištenje od strane malog broja kućanstava koja su zaposlenjem ili na sličan način u vezi s vlasnikom distribucijskog sustava i nalaze se unutar područja koje opslužuje zatvoreni distribucijski sustav ne sprečava odobrenje izuzeća na temelju stavka 2.

Članak 29.

Kombinirani operator

Člankom 26. stavkom 1. ne sprečava se rad kombiniranog operatora transportnog sustava, terminala za UPP, sustava skladišta plina i distribucijskog sustava, pod uvjetom da je taj operator usklađen s člankom 9. stavkom 1., ili člancima 14. i 15., ili poglavljem IV. ili potpada pod članak 49. stavak 6.

POGLAVLJE VI.

RAZDVAJANJE I TRANSPARENTNOST RAČUNA

Članak 30.

Pravo na pristup računima

1. **Ugovorne strane** ili bilo koje nadležno tijelo koje one imenuju, uključujući regulatorna tijela iz članka 39. stavka 1. i tijela za rješavanje sporova iz članka 34. stavka 3. imaju, u mjeri u kojoj je to potrebno za izvršavanje njihovih funkcija, pravo na pristup računima poduzeća za prirodni plin, kako je navedeno u članku 31.

2. **Ugovorne strane** i bilo koje imenovano nadležno tijelo, uključujući regulatorna tijela iz članka 39. stavka 1. i tijela za rješavanje sporova, čuvaju povjerljivost komercijalno osjetljivih

informacija. **Ugovorne strane** mogu predvidjeti otkrivanje takvih informacija, kada je to potrebno da nadležna tijela izvršavaju svoje funkcije.

Članak 31.

Razdvajanje računa

1. **Ugovorne strane** poduzimaju potrebne mjere za osiguravanje da se računi poduzeća za prirodni plin vode u skladu sa stavcima 2. do 5. ovog članka. Ako poduzeća za prirodni plin iskoriste odstupanje od ove odredbe na temelju članka 49. stavaka 2. i 4., oni u svakom slučaju vode svoje unutarnje račune u skladu s ovim člankom.

2. Poduzeća za prirodni plin, bez obzira na njihov sustav vlasništva ili pravni oblik, sastavljaju, podnose na reviziju i objavljuju svoje godišnje financijske izvještaje u skladu s pravilima nacionalnog zakonodavstva o godišnjim financijskim izvještajima društava s ograničenom odgovornošću, donesenima na temelju Četvrte direktive Vijeća 78/660/EEZ od 25. srpnja 1978. koja se temelji na članku 44. stavku 2. točki (g) Ugovora o godišnjim financijskim izvještajima određenih vrsta trgovačkih društava.

Poduzeća koja nemaju zakonsku obvezu objavljivanja svojih godišnjih financijskih izvještaja drže njihov primjerak na raspolaganju javnosti u svojim sjedištima.

3. Poduzeća za prirodni plin u svojem internom računovodstvu vode odvojene račune za svaku od svojih djelatnosti transporta, distribucije, UPP-a i skladištenja, kao što bi se od njih zahtijevalo kada bi predmetne djelatnosti obavljala odvojena poduzeća, radi izbjegavanja diskriminacije, unakrsnog subvencioniranja i narušavanja tržišnog natjecanja. Ona također vode račune, koji mogu biti konsolidirani, za druge djelatnosti u vezi s plinom, koje nisu povezane s transportom, distribucijom, UPP-om i skladištenjem. Do **1. siječnja 2015.** vode odvojene račune za djelatnosti opskrbe povlaštenih kupaca i djelatnosti opskrbe nepovlaštenih kupaca. U računu se specificiraju prihodi od vlasništva nad transportnom ili distribucijskom mrežom. Prema potrebi vode konsolidirane račune za druge djelatnosti koje nemaju veze sa sektorom plina. Interni računi uključuju bilancu te račun dobiti i gubitka za svaku od djelatnosti.

4. Pri reviziji iz stavka 2. posebno se provjerava poštovanje obveze izbjegavanja diskriminacije i unakrsnog subvencioniranja iz stavka 3.

5. Poduzeća u svojem internom računovodstvu navode pravila za raspodjelu imovine i obveza, rashoda i prihoda, kao i za amortizaciju, ne dovodeći u pitanje primjenjiva nacionalna računovodstvena pravila, koja slijede pri izradi odvojenih računa iz stavka 3. Ta interna pravila mogu se izmijeniti samo u iznimnim slučajevima. Te se izmjene navode i obrazlažu na odgovarajući način.

6. Godišnji financijski izvještaji u bilješkama sadrže sve transakcije određene važnosti koje su izvršene s povezanim poduzećima.

POGLAVLJE VII.

ORGANIZACIJA PRISTUPA SUSTAVU

Članak 32.

Pristup treće strane

1. **Ugovorne strane** osiguravaju provedbu sustava pristupa treće strane transportnom i distribucijskom sustavu i terminalima za UPP na temelju objavljenih tarifa, primjenjivih na sve povlaštene kupce, uključujući poduzeća za opskrbu, i primijenjenih objektivno i bez

diskriminacije korisnika sustava. **Ugovorne strane** osiguravaju da te tarife ili metodologije koje su temelj za njihovo izračunavanje odobri regulatorno tijelo iz članka 39. stavka 1. prije njihovog stupanja na snagu u skladu s člankom 41. te da te tarife i metodologije, kada su odobrene samo metodologije, budu objavljene prije njihovog stupanja na snagu.

2. Operatori transportnih sustava, ako je to potrebno u svrhu izvršavanja njihovih funkcija, uključujući u vezi s prekograničnim transportom, imaju pristup mreži drugih operatora transportnih sustava.

3. Odredbama ove Direktive ne sprečava se sklapanje dugoročnih ugovora u mjeri u kojoj oni poštuju pravila **Energetske zajednice** o tržišnom natjecanju.

Članak 33.

Pristup sustavima skladišta plina

1. Za organizaciju pristupa sustavima skladišta plina i operativnoj akumulaciji, ako je to potrebno iz tehničkih i/ili gospodarskih razloga kako bi se pružio učinkovit pristup sustavu za opskrbu kupaca, kao i za organizaciju pristupa pomoćnim uslugama, **Ugovorne strane** mogu odabrati jedan od ili oba postupka iz stavaka 3. i 4. Ti se postupci provode u skladu s objektivnim, transparentnim i nediskriminirajućim kriterijima.

Regulatorna tijela, ako **Ugovorne strane** tako odluče, ili **Ugovorne strane** utvrđuju i objavljuju kriterije u skladu s kojima je moguće odrediti režim pristupa koji važi za sustave skladišta plina i operativnu akumulaciju. Oni objavljuju ili obvezuju operatore sustava skladišta plina i transportnih sustava da objave koji su sustavi skladišta plina ili dijelovi tih sustava te koja operativna akumulacija ponuđeni na temelju različitih postupaka iz stavaka 3. i 4.

Obveza iz druge rečenice drugog podstavka ne dovodi u pitanje pravo izbora dodijeljeno **Ugovornim stranama** u prvom podstavku.

2. Odredbe stavka 1. ne primjenjuju se na pomoćne usluge i privremeno skladištenje koji su povezani s terminalima za UPP te su potrebni za postupak ponovnog uplinjavanja i naknadnu isporuku u transportni sustav.

3. U slučaju ugovorenog pristupa **Ugovorne strane** ili, ako **Ugovorne strane** tako predvide, regulatorna tijela poduzimaju potrebne mjere kako bi poduzeća za prirodni plin i povlašteni kupci, unutar ili izvan područja koje pokriva međusobno povezani sustav, mogli pregovarati o pristupu sustavima skladišta plina i operativnoj akumulaciji kada je to potrebno iz tehničkih i/ili gospodarskih razloga kako bi se pružio učinkovit pristup sustavu, kao i za organizaciju pristupa drugim pomoćnim uslugama. Stranke imaju obvezu pregovarati u dobroj vjeri o pristupu sustavima skladišta plina, operativnoj akumulaciji i drugim pomoćnim uslugama.

Pregovori o ugovorima za pristup sustavima skladišta plina, operativnoj akumulaciji i drugim pomoćnim uslugama vode se s odgovarajućim operatorom sustava skladišta plina ili poduzećima za prirodni plin. Regulatorna tijela, ako **Ugovorne strane** tako odluče, ili **Ugovorne strane** zahtijevaju da operatori sustava skladišta plina i poduzeća za prirodni plin objave svoje glavne trgovinske uvjete za uporabu sustava skladišta plina, operativne akumulacije i drugih pomoćnih usluga do 1. siječnja 2007., a potom jednom godišnje.

Pri razradi uvjeta iz drugog podstavka operatori sustava skladišta plina i poduzeća za prirodni plin savjetuju se s korisnicima sustava.

4. U slučaju reguliranog pristupa regulatorna tijela, ako **Ugovorne strane** tako odluče, ili **Ugovorne strane** poduzimaju potrebne mjere kako bi poduzeća za prirodni plin i povlašteni kupci, unutar ili izvan područja koje pokriva međusobno povezani sustav, imali pravo pristupa

sustavu skladišta plina, operativnoj akumulaciji i drugim pomoćnim uslugama, na temelju objavljenih tarifa i/ili drugih uvjeta i obveza za uporabu tog sustava skladišta plina i operativne akumulacije kada je to potrebno iz tehničkih i/ili gospodarskih razloga kako bi se pružio učinkovit pristup sustavu, kao i za organizaciju pristupa drugim pomoćnim uslugama. Regulatorna tijela, ako **Ugovorne strane** tako odluče, ili **Ugovorne strane** savjetuju se s korisnicima sustava pri oblikovanju tih tarifa ili metodologija za njihov izračun. Pravo pristupa za povlaštene kupce može se pružiti tako da im se omogući sklapanje ugovora o opskrbi s konkurentskim poduzećima za prirodni plin različitim od vlasnika i/ili operatora sustava ili s povezanim poduzećem.

Članak 34.

Pristup mrežama proizvodnih plinovoda

1. **Ugovorne strane** poduzimaju potrebne mjere kako bi osigurale da poduzeća za prirodni plin i povlašteni kupci, bez obzira na njihov položaj, mogu pristupiti mrežama proizvodnih plinovoda, uključujući postrojenja za pružanje tehničkih usluga koje su povezane s takvim pristupom, u skladu s ovim člankom, osim dijelova takvih mreža i postrojenja koji se koriste za lokalne djelatnosti proizvodnje na polju gdje se pridobiva plin. O mjerama se obavješćuje **Tajništvo Energetske zajednice** u skladu s odredbama članka 54.

2. Pristup iz stavka 1. osigurava se na način koji **Ugovorna strana** utvrđuje u skladu s odgovarajućim pravnim instrumentima. **Ugovorne strane** primjenjuju ciljeve poštenog i otvorenog pristupa, pri čemu ostvaruju konkurentno tržište prirodnog plina i izbjegavaju zlorabu vladajućeg položaja, vodeći računa o sigurnosti i redovitosti opskrbe, kapacitetu koji je raspoloživ ili se u razumnoj mjeri može staviti na raspolaganje te zaštititi okoliša. O sljedećim se pitanjima može voditi računa:

- (a) potrebi da se odbije pristup u slučaju nesukladnosti tehničkih specifikacija koje se u razumnim okvirima ne mogu svladati;
- (b) potrebi da se izbjegnu teškoće koje se u razumnim okvirima ne mogu svladati i koje bi mogle dovesti u pitanje učinkovitu, postojeću i buduću proizvodnju ugljikovodika, uključujući proizvodnju iz polja marginalne gospodarske održivosti;
- (c) potrebi da se poštuju razumne potrebe vlasnika ili operatora mreže proizvodnih plinovoda, obrazložene na odgovarajući način, za transportom i preradom plina te interesi svih drugih korisnika mreže proizvodnih plinovoda ili odgovarajućih postrojenja za preradu i prekrcaj koji bi mogli osjetiti posljedice; i
- (d) potrebi da se primjenjuju njihova zakonodavstva i administrativni postupci, u skladu s pravom **Energetske zajednice**, za izdavanje odobrenja za proizvodnju ili razvoj te djelatnosti.

3. **Ugovorne strane** osiguravaju uspostavu mehanizama za rješavanje sporova, uključujući tijelo koje je neovisno o strankama i ima pristup svim odgovarajućim informacijama, kako bi se omogućilo rješavanje sporova u vezi s pristupom mrežama proizvodnih plinovoda u najbržem roku, vodeći računa o kriterijima iz stavka 2. i broju stranaka koje mogu sudjelovati u pregovorima o pristupu takvim mrežama.

4. U slučaju prekograničnih sporova primjenjuju se mehanizmi za rješavanje sporova **Ugovorne strane** koja je nadležna za mrežu proizvodnih plinovoda koja odbija pristup. Ako je u prekograničnim sporovima više **Ugovornih strana** nadležno za dotičnu mrežu, te se **Ugovorne strane** međusobno savjetuju kako bi osigurale da se odredbe ove Direktive dosljedno primjenjuju.

Članak 35.
Odbijanje pristupa

1. Poduzeća za prirodni plin mogu odbiti pristup sustavu na temelju nedostatka kapaciteta ili kada bi im pristup sustavu onemogućio izvršavanje obveza javne usluge iz članka 3. stavka 2. koje su im dodijeljene ili na temelju ozbiljnih gospodarskih i financijskih teškoća s ugovorima tipa “uzmi ili plati”, uzimajući u obzir kriterije i postupke navedene u članku 48. i alternativu koju je **Ugovorna strana** odabrala u skladu sa stavkom 1. tog članka. Svako takvo odbijanje obrazlaže se na odgovarajući način.

2. **Ugovorne strane** mogu poduzeti mjere koje su potrebne kako bi osigurale da poduzeće za prirodni plin koje odbije pristup sustavu na temelju nedostatka kapaciteta ili nedostatka povezanosti uvede potrebna poboljšanja, u mjeri u kojoj je to ekonomično ili kada je navedena poboljšanja voljan platiti potencijalni kupac. U slučajevima kada primjenjuju članak 4. stavak 4., **Ugovorne strane** poduzimaju takve mjere.

Članak 36.
Nova infrastruktura

1. Nova krupna infrastruktura za prirodni plin, tj. međudržavni spojni plinovodi, terminali za UPP i sustavi skladišta plina mogu se na zahtjev tijekom određenog vremenskog razdoblja izuzeti iz odredaba članka 9., 32., 33. i 34. te članka 41. stavaka 6., 8. i 10., pod sljedećim uvjetima:

- (a) ulaganjem se mora unaprijediti tržišno natjecanje pri opskrbi plinom i poboljšati sigurnost opskrbe;
- (b) razina rizika koja je povezana s ulaganjem mora biti takva da do ulaganja ne bi došlo da nije odobreno izuzeće;
- (c) infrastruktura mora biti u vlasništvu fizičke ili pravne osobe koja je barem u smislu svojeg pravnog oblika odvojena od operatora sustava u čijim će se sustavima graditi ta infrastruktura;
- (d) korisnicima te infrastrukture moraju se naplaćivati naknade; i
- (e) izuzeće ne smije biti štetno za tržišno natjecanje, djelotvorno funkcioniranje unutarnjeg tržišta prirodnog plina ili učinkovito funkcioniranje reguliranog sustava na koji je priključena infrastruktura.

2. Stavak 1. također se primjenjuje na značajna povećanja kapaciteta postojeće infrastrukture i izmjene takve infrastrukture koje omogućavaju razvoj novih izvora opskrbe plinom.

3. Regulatorno tijelo iz poglavlja VIII. može za svaki slučaj posebno donijeti odluku o izuzeću iz stavaka 1. i 2.

4. Ako se dotična infrastruktura nalazi na državnom području više **Ugovornih strana**, **Regulatorni odbor Energetske zajednice** može regulatornim tijelima dotičnih **Ugovornih strana** dostaviti savjetodavno mišljenje koje se može rabiti kao osnova za njihovu odluku, u roku od dva mjeseca od dana na koji je posljednje od tih regulatornih tijela zaprimilo zahtjev za izuzeće.

Ako se sva dotična regulatorna tijela dogovore o zahtjevu za izuzeće u roku od šest mjeseci od dana na koji ga je zaprimilo posljednje od tih regulatornih tijela, ona o svojoj odluci obavješćuju **Regulatorni odbor Energetske zajednice**.

Regulatorni odbor Energetske zajednice obavlja zadatke dodijeljene regulatornim tijelima dotičnih **Ugovornih strana** na temelju ovog članka:

- (a) ako sva dotična regulatorna tijela nisu uspjela postići dogovor u roku od šest mjeseci od dana na koji je posljednje od tih regulatornih tijela zaprimilo zahtjev za izuzeće; ili
- (b) na zajednički zahtjev dotičnih regulatornih tijela.

Sva dotična regulatorna tijela mogu zajedno zatražiti da se rok iz trećeg podstavka točke (a) produlji za najviše tri mjeseca.

5. Prije nego što donese odluku, [Regulatorni odbor Energetske zajednice](#) se savjetuje s odgovarajućim regulatornim tijelima i podnositeljima zahtjeva.

6. Izuzeće se može odnositi na sveukupni kapacitet ili dio kapaciteta nove infrastrukture, odnosno postojeće infrastrukture sa značajno povećanim kapacitetom.

Pri donošenju odluke o odobravanju izuzeća za svaki se slučaj posebno razmatra potreba da se uvedu uvjeti s obzirom na trajanje izuzeća i nediskriminirajući pristup infrastrukturi. Pri donošenju odluke o tim uvjetima posebno se vodi računa o dodatnim kapacitetima koje treba izgraditi ili izmjeni postojećih kapaciteta, vremenskom horizontu projekta i okolnostima u državi.

Prije nego što odobri izuzeće, regulatorno tijelo donosi odluku o pravilima i mehanizmima za upravljanje i raspodjelu kapaciteta. Tim se pravilima zahtijeva da svi potencijalni korisnici infrastrukture budu pozvani da navedu svoj interes za ugovaranje kapaciteta prije nego što dođe do raspodjele kapaciteta u novoj infrastrukturi, uključujući za vlastite potrebe. Regulatorno tijelo zahtijeva da pravila o upravljanju zagušenjem sadrže obvezu da se neiskorišteni kapacitet ponudi na tržištu i zahtijeva da korisnici infrastrukture imaju pravo trgovati svojim ugovorenim kapacitetima na sekundarnom tržištu. U svojoj procjeni kriterija iz stavka 1., točaka (a), (b) i (e) regulatorno tijelo vodi računa o rezultatima tog postupka raspodjele kapaciteta.

Odluka o izuzeću, uključujući uvjete iz drugog podstavka ovog stavka, obrazlaže se na odgovarajući način i objavljuje.

7. Neovisno o stavku 3. [Ugovorne strane](#) mogu predvidjeti da njihovo regulatorno tijelo ili [Regulatorni odbor Energetske zajednice](#), ovisno o slučaju, nadležnom tijelu [Ugovorne strane](#) podnosi svoje mišljenje o zahtjevu za izuzeće za potrebe donošenja formalne odluke. To se mišljenje objavljuje zajedno s odlukom.

8. Regulatorno tijelo bez odlaganja [Tajništvu Energetske zajednice](#) dostavlja primjerak svakog zahtjeva za izuzeće, čim ga zaprimi. Nadležno tijelo odluku bez odlaganja priopćuje [Tajništvu Energetske zajednice](#), zajedno sa svim odgovarajućim informacijama u pogledu navedene odluke. Te se informacije [Tajništvu Energetske zajednice](#) mogu dostaviti u skupnom obliku, što mu omogućava donošenje utemeljene odluke. Informacije osobito sadrže sljedeće:

- (a) detaljne razloge zbog kojih su regulatorno tijelo ili [Ugovorna strana](#) odobrili ili odbili izuzeće, pozivajući se na stavak 1. i uključujući odgovarajuću točku ili točke tog stavka na kojima se temelji takva odluka, uključujući financijske podatke kojima je opravdana potreba za tim izuzećem;
- (b) poduzetu analizu učinka odobravanja izuzeća na tržišno natjecanje i djelotvorno funkcioniranje unutarnjeg tržišta prirodnog plina;
- (c) obrazloženje trajanja izuzeća i udjela u ukupnom kapacitetu plinske infrastrukture za koju je odobreno izuzeće;
- (d) ako se izuzeće odnosi na međudržavni spojni plinovod, rezultat savjetovanja s dotičnim regulatornim tijelima; i
- (e) doprinos infrastrukture diversifikaciji opskrbe plinom.

9. U roku od dva mjeseca od dana nakon primitka obavijesti **Tajništvo** može donijeti odluku kojom zahtijeva da regulatorno tijelo izmijeni ili povuče odluku o odobravanju izuzeća. To se razdoblje od dva mjeseca može produljiti za dodatna dva mjeseca ako **Tajništvo Energetske zajednice** zatraži dodatne informacije. To dodatno razdoblje teče od dana nakon primitka svih traženih informacija. Početno se razdoblje od dva mjeseca može produljiti i uz zajednički pristanak **Tajništva Energetske zajednice** i regulatornog tijela.

Ako se tražene informacije ne dostave u roku koji je naveden u zahtjevu, obavijest se smatra povučenom, osim ako se prije isteka tog razdoblja rok produlji uz zajednički pristanak **Tajništva Energetske zajednice** i regulatornog tijela ili ako regulatorno tijelo u propisno obrazloženoj izjavi obavijesti **Tajništvo Energetske zajednice** da smatra da je obavijest potpuna.

Tijela obavješćivanja u najvećoj mjeri uzimaju u obzir mišljenje **Tajništva** koje preporučuje izmjenu ili povlačenje odluke o izuzeću. Ako se konačna odluka razlikuje od mišljenja **Tajništva**, dotično regulatorno tijelo daje i objavljuje, zajedno s tom odlukom, obrazloženje na kojem se temelji njegova odluka. Takva se odluka, radi informiranja i rasprave, uključuje se u dnevni red prvog sastanka Ministarskog vijeća nakon datuma odluke.

Tajništvo čuva povjerljivost komercijalno osjetljivih informacija.

Mišljenje **Tajništva** o odluci o izuzeću prestaje važiti dvije godine od usvajanja ako do tada gradnja infrastrukture još nije počela i pet godina od usvajanja ako infrastruktura do tada još nije puštena u pogon, osim ako **Tajništvo** smatra da je do zakašnjenja došlo zbog velikih prepreka izvan kontrole osobe kojoj je odobreno izuzeće.

10. <...>

Članak 37.

Otvaranje tržišta i uzajamnost

1. **Ugovorne strane** osiguravaju da povlašteni kupci obuhvaćaju:

- (a) <...>;
- (b) od 1. siječnja 2008., sve kupce koji nisu kućanstva;
- (c) od 1. siječnja 2015., sve kupce.

2. Da bi se izbjegla neravnoteža pri otvaranju tržišta plina:

- (a) ugovori o opskrbi, sklopljeni s povlaštenim kupcem u sustavu druge **Ugovorne strane** ne smiju biti zabranjeni ako je taj kupac povlašten u oba sustava koja su u pitanju; i
- (b) <...>

Članak 38.

Izravni plinovodi

1. **Ugovorne strane** poduzimaju mjere potrebne da se:

- (a) poduzećima za prirodni plin s poslovnim nastanom na njezinom državnom području omogući opskrba povlaštenih kupaca putem izravnog plinovoda; i
- (b) svim takvim povlaštenim kupcima na njezinom državnom području omogući da ih poduzeća za prirodni plin opskrbljuju putem izravnog plinovoda.

2. Ako je za gradnju ili rad izravnih plinovoda potrebna dozvola (na primjer licenca, odobrenje, koncesija, pristanak ili suglasnost), **Ugovorne strane** ili bilo koje nadležno tijelo koje

one imenuju utvrđuju kriterije za izdavanje dozvola za gradnju ili rad takvih plinovoda na svojem državnom području. Ti su kriteriji objektivni, transparentni i nediskriminirajući.

3. Ugovorne strane mogu uvjetovati izdavanje dozvole za gradnju izravnog plinovoda odbijanjem pristupa sustavu na temelju članka 35. ili pokretanjem postupka za rješavanje sporova na temelju članka 41.

POGLAVLJE VIII. **NACIONALNA REGULATORNA TIJELA**

Članak 39.

Imenovanje i neovisnost regulatornih tijela

1. Svaka Ugovorna strana na nacionalnoj razini imenuje samo jedno nacionalno regulatorno tijelo.

2. Stavkom 1. ovog članka ne dovodi se u pitanje imenovanje drugih regulatornih tijela na regionalnoj razini u Ugovornim stranama, pod uvjetom da postoji jedan viši predstavnik za potrebe zastupanja i kontaktiranja na razini Energetske zajednice <...>.

3. Odstupajući od stavka 1. ovog članka, Ugovorna strana može imenovati regulatorna tijela za male sustave u zemljopisno odvojenoj regiji čija je potrošnja u 2008. godini predstavljala manje od 3% ukupne potrošnje Ugovorne strane čiji je dio. Tim se odstupanjem ne dovodi u pitanje imenovanje jednog višeg predstavnika za potrebe zastupanja i kontaktiranja na razini Energetske zajednice. <...>

4. Ugovorne strane jamče neovisnost regulatornog tijela i osiguravaju da ono svoje ovlasti izvršava nepristrano i transparentno. U tu svrhu Ugovorne strane osiguravaju da regulatorno tijelo pri izvršavanju regulatornih zadataka koji su mu povjereni ovom Direktivom i povezanim zakonodavstvom:

- (a) bude pravno odvojeno i funkcionalno neovisno o bilo kojem drugom javnom ili privatnom subjektu;
- (b) osigurava da njegovo osoblje i osobe odgovorne za njegovo upravljanje:
  - i. djeluju neovisno o bilo kojim tržišnim interesima; i
  - ii. pri izvršavanju regulatornih zadataka ne traže niti primaju izravne upute ni od koje vlade ni drugog javnog ni privatnog subjekta. Tim se zahtjevom ne dovodi u pitanje bliska suradnja, prema potrebi, s drugim nadležnim nacionalnim tijelima ni opće smjernice politike koje donosi vlada, a koje nisu povezane s regulatornim ovlastima i dužnostima na temelju članka 41.

5. Kako bi zaštitile neovisnost regulatornog tijela, Ugovorne strane posebno osiguravaju:

- (a) da regulatorno tijelo može donositi autonomne odluke, neovisno o bilo kojem političkom tijelu, da mu se zasebno godišnje dodjeljuju proračunska sredstva, uz autonomiju u izvršavanju dodijeljenih proračunskih sredstava, te da za izvršavanje vlastitih dužnosti raspoláže prikladnim ljudskim i financijskim resursima; i
- (b) da se članovi upravljačkog odbora regulatornog tijela ili, u nedostatku takvog odbora, najviše rukovodstvo regulatornog tijela imenuje na utvrđeno razdoblje od pet do sedam godina, uz mogućnost jednog produženja.

U vezi s prvim podstavkom točkom (b), Ugovorne strane osiguravaju da za upravljački odbor ili najviše rukovodstvo postoji odgovarajući sustav rotacije. Članovi upravljačkog odbora ili, u

nedostatku takvog odbora, članovi najvišeg rukovodstva mogu biti razriješeni dužnosti tijekom mandata samo ako prestanu ispunjavati uvjete iz ovog članka ili ako su počinili propust u radu na temelju nacionalnog prava.

Članak 40.

Opći ciljevi regulatornog tijela

Pri izvršavanju regulatornih zadataka navedenih u ovoj Direktivi regulatorno tijelo poduzima sve razumne mjere za ostvarivanje sljedećih ciljeva u okviru svojih dužnosti i ovlasti kako je utvrđeno člankom 41., uz blisko savjetovanje, prema potrebi, s drugim nadležnim nacionalnim tijelima, uključujući tijela za tržišno natjecanje, i ne dovodeći u pitanje njihove nadležnosti:

- (a) promicanje, u bliskoj suradnji s **Regulatornim odborom Energetske zajednice**, regulatornim tijelima drugih **Ugovornih strana** i **Tajništvom Energetske zajednice**, konkurentnog, sigurnog i ekološki održivog unutarnjeg tržišta prirodnog plina unutar **Energetske zajednice** i stvarnog otvaranja tržišta za sve kupce i opskrbljivače u Zajednici te osiguravanje odgovarajućih uvjeta za učinkovit i pouzdan rad plinskih mreža, vodeći računa o dugoročnim ciljevima;
- (b) razvoj konkurentnih regionalnih tržišta koja ispravno funkcioniraju unutar **Energetske zajednice** s obzirom na postizanje ciljeva iz točke (a);
- (c) uklanjanje ograničenja trgovine prirodnim plinom među **Ugovornim stranama**, uključujući razvoj odgovarajućih prekograničnih transportnih kapaciteta radi zadovoljavanja potražnje i unaprjeđivanje integracije nacionalnih tržišta, što može olakšati protok prirodnog plina u svakom dijelu **Energetske zajednice**;
- (d) doprinošenje postizanju razvoja, na troškovno najučinkovitiji način, sigurnih, pouzdanih i učinkovitih nediskriminirajućih sustava usmjerenih prema potrošaču te promicanje primjerenosti sustava i, u skladu s općim ciljevima energetske politike, energetske učinkovitosti, kao i integriranja proizvodnje plina velikog i malog kapaciteta iz obnovljivih izvora energije i decentralizirane proizvodnje kako u transportnim tako i u distribucijskim mrežama;
- (e) olakšavanje pristupa mreži novim proizvodnim kapacitetima, posebno ukidanjem prepreka koje bi mogle spriječiti pristup novim sudionicima na tržištu i plina iz obnovljivih izvora energije;
- (f) osiguravanje dodjeljivanja odgovarajućih poticaja operatorima sustava i korisnicima sustava, kratkoročno i dugoročno, radi povećanja učinkovitosti rada sustava i poticanja integracije tržišta;
- (g) osiguravanje koristi za kupce putem učinkovitog funkcioniranja njihovog nacionalnog tržišta, promicanje stvarnog tržišnog natjecanja i doprinos osiguravanju zaštite potrošača;
- (h) doprinošenje postizanju visokih standarda javne usluge u sektoru prirodnog plina, doprinošenje zaštiti ugroženih kupaca i doprinošenje usklađenosti potrebnih postupaka razmjene podataka za kupce koji mijenjaju opskrbljivača.

Članak 41.

Dužnosti i ovlasti regulatornog tijela

1. Regulatorno tijelo ima sljedeće dužnosti:
  - (a) određivanje ili odobravanje, u skladu s transparentnim kriterijima, tarifa za transport ili distribuciju ili njihovih metodologija;

- (b) osiguravanje da operatori transportnih i distribucijskih sustava te, prema potrebi, vlasnici sustava, kao i poduzeća za prirodni plin, ispunjavaju svoje obveze na temelju ove Direktive i drugog relevantnog zakonodavstva [Energetske zajednice](#), uključujući u pogledu prekograničnih pitanja;
- (c) suradnja na prekograničnim pitanjima s regulatornim tijelom ili tijelima predmetnih [Ugovornih strana](#) i s [Regulatornim odborom Energetske zajednice](#);
- (d) poštovanje i provedba bilo koje odgovarajuće pravno obvezujuće odluke [Regulatornog odbora Energetske zajednice](#) <...>;
- (e) podnošenje godišnjeg izvješća o svojim aktivnostima i izvršavanju svojih dužnosti nadležnim tijelima [Ugovornih strana](#), [Regulatornom odboru Energetske zajednice](#) i [Tajništvu Energetske zajednice](#). Takva izvješća sadrže poduzete mjere i rezultate koji su ostvareni u odnosu na svaki zadatak naveden u ovom članku;
- (f) osiguravanje da između djelatnosti transporta, distribucije, skladištenja, UPP-a i opskrbe ne postoje unakrsne subvencije;
- (g) praćenje investicijskih planova operatora transportnih sustava te uključivanje ocjene investicijskih planova operatora transportnih sustava <...>; takva ocjena može uključivati preporuke za izmjenu tih investicijskih planova;
- (h) praćenje poštovanja pravila sigurnosti i pouzdanosti mreže i ocjenjivanje njihovih dosadašnjih rezultata te utvrđivanje ili odobravanje standarda i zahtjeva za kvalitetu usluge i opskrbe ili doprinos tome zajedno s drugim nadležnim tijelima;
- (i) praćenje stupnja transparentnosti, uključujući veleprodajne cijene, i osiguravanje da usklađenosti poduzeća za prirodni plin s obvezama transparentnosti;
- (j) praćenje stupnja i učinkovitosti otvaranja tržišta i tržišnog natjecanja na razinama veleprodaje i maloprodaje, uključujući burze prirodnog plina, cijene za kupce iz kategorije kućanstvo uključujući sustave predujma, stope promjene opskrbljivača, stope isključivanja, pružanje usluga održavanja i naknade za te usluge te pritužbe kupaca iz kategorije kućanstvo, kao i svaki oblik narušavanja ili ograničavanja tržišnog natjecanja, uključujući pružanje svih odgovarajućih informacija, te upućivanje relevantnih slučajeva nadležnim tijelima za tržišno natjecanje;
- (k) praćenje pojave restriktivne ugovorne prakse, uključujući klauzule o isključivosti koje bi velikim kupcima koji nisu kućanstva mogle onemogućiti istodobno sklapanje ugovora s više opskrbljivača ili ih ograničiti u tom izboru te, prema potrebi, obavješćivanje nacionalnih tijela za tržišno natjecanje o takvoj praksi;
- (l) poštovanje slobode ugovaranja što se tiče ugovora o upravljanoj potrošnji i dugoročnih ugovora, pod uvjetom da su usklađeni s pravom [Energetske zajednice](#) <...>;
- (m) praćenje vremena koje je operatorima transportnih i distribucijskih sustava potrebno za priključivanje i popravke;
- (n) praćenje i pregled uvjeta za pristup sustavima skladišta, operativnoj akumulaciji i drugim pomoćnim uslugama, kako je predviđeno u članku 33. Ako je režim pristupa sustavu skladišta plina određen u skladu s člankom 33. stavkom 3., taj zadatak ne uključuje pregled tarifa;
- (o) pomoć pri osiguravanju, zajedno s drugim nadležnim tijelima, učinkovitosti i provedbe mjera za zaštitu potrošača, uključujući onih predviđenih u Prilogu I.;
- (p) objavljivanje preporuka, najmanje na godišnjoj razini, u vezi s usklađenošću cijena opskrbe s člankom 3. i, prema potrebi, njihovo dostavljanje tijelima za tržišno natjecanje;

- (q) osiguravanje pristupa podacima o potrošnji kupaca, osiguravanje, za fakultativnu uporabu, lako razumljivog, usklađenog obrasca na nacionalnoj razini za podatke o potrošnji i brzog pristupa takvim podacima za sve kupce na temelju Priloga I. točke (h);
- (r) praćenje provedbe pravila o ulogama i odgovornostima operatora transportnih sustava, operatora distribucijskih sustava, opskrbljivača i kupaca te drugih sudionika na tržištu na temelju Uredbe (EZ) br. 715/2009;
- (s) praćenje ispravne primjene kriterija na temelju kojih se utvrđuje potpada li određeni sustav skladišta pod članak 33. stavke 3. ili 4.; i
- (t) praćenje provedbe zaštitnih mjera iz članka 46.;
- (u) doprinošenje usklađenosti postupaka razmjene podataka za najvažnije tržišne procese na regionalnoj razini.

2. Ako **Ugovorna strana** tako predvidi, dužnosti praćenja iz stavka 1. mogu izvršavati druga tijela, različita od regulatornog tijela. U tom se slučaju informacije dobivene takvim praćenjem čim prije stavljaju na raspolaganje regulatornom tijelu.

Uz očuvanje njihove neovisnosti, ne dovodeći u pitanje njihove vlastite specifične nadležnosti i dosljedno načelima bolje regulacije, regulatorno tijelo pri izvršavanju dužnosti iz stavka 1. prema potrebi se savjetuje s operatorima transportnih sustava i, prema potrebi, blisko surađuje s drugim nadležnim nacionalnim tijelima.

Sva odobrenja koja na temelju ove Direktive izda određeno regulatorno tijelo ili **Regulatorni odbor Energetske zajednice** ne dovode u pitanje nijednu propisno utemeljenu buduću uporabu ovlasti od strane regulatornog tijela na temelju ovog članka ni bilo koje sankcije koje odrede druga nadležna tijela <...>.

3. Pored dužnosti koje su mu povjerene na temelju stavka 1. ovog članka, ako je neovisni operator sustava imenovan na temelju članka 14., regulatorno tijelo:

- (a) prati ispunjavaju li vlasnik transportnog sustava i neovisni operator sustava svoje obveze na temelju ovog članka i za određuje sankcije za neispunjavanje u skladu sa stavkom 4. točkom (d);
- (b) prati odnose i komunikaciju između neovisnog operatora sustava i vlasnika transportnog sustava s ciljem osiguravanje da neovisni operator sustava ispunjava svoje obveze, a posebno odobrava ugovore i djeluje kao tijelo za rješavanje sporova između neovisnog operatora sustava i vlasnika transportnog sustava u pogledu pritužaba koje podnese bilo koja strana na temelju stavka 11.;
- (c) ne dovodeći u pitanje postupak na temelju članka 14. stavka 2. točke (c), za prvi desetogodišnji plan razvoja mreže, odobrava investicijsko planiranje i višegodišnji plan razvoja mreže koji godišnje podnosi neovisni operator sustava;
- (d) osigurava da tarife za pristup mreži, koje naplaćuje neovisni operator sustava, uključuju naknadu za vlasnika ili vlasnike mreže, čime se osigurava primjerena naknada za uporabu sredstava mreže i za bilo koja nova ulaganja u nju, pod uvjetom da se provode ekonomično i učinkovito; i
- (e) ovlašteno je za provođenje inspekcija, uključujući nenajavljene inspekcije, u prostorima vlasnika transportnog sustava i neovisnog operatora sustava.

4. **Ugovorne strane** osiguravaju da regulatorna tijela dobiju ovlasti koje im omogućuju izvršavanje dužnosti iz stavaka 1., 3. i 6. na učinkovit i brz način. U tu svrhu regulatorno tijelo ima najmanje sljedeće ovlasti:

- (a) donosi obvezujuće odluke o poduzećima za prirodni plin;
- (b) provodi istrage o funkcioniranju tržišta plina, odlučuje o bilo kojim nužnim i razmjernim mjerama za promicanje stvarnog tržišnog natjecanja i osiguravanje pravilnog funkcioniranja tržišta te ih određuje. Ako je potrebno, regulatorno tijelo također je ovlašteno za suradnju s nacionalnim tijelom za tržišno natjecanje i regulatorima financijskih tržišta ili [Tajništvom Energetske zajednice](#) pri provođenju istrage koja se odnosi na pravo tržišnog natjecanja;
- (c) od poduzeća za prirodni plin zahtijeva sve informacije relevantne za izvršavanje njegovih zadataka, uključujući razloge za eventualno odbijanje odobravanja pristupa treće strane, i sve informacije o mjerama nužnima za pojačanje mreže;
- (d) izriče učinkovite, proporcionalne i odvraćajuće sankcije poduzećima za prirodni plin koja ne poštuju svoje obveze na temelju ove Direktive ili bilo koje odgovarajuće pravno obvezujuće odluke regulatornog tijela ili [Regulatornog odbora Energetske zajednice](#), ili predlaže da nadležni sud izrekne takve sankcije. To uključuje ovlast izricanja ili predlaganja sankcija od najviše 10% godišnjeg prometa operatora transportnog sustava, odnosno od najviše 10% godišnjeg prometa vertikalno integriranog poduzeća, operatoru transportnog sustava, odnosno vertikalno integriranom poduzeću, ovisno o slučaju, za nepoštovanje njihovih obveza na temelju ove Direktive; i
- (e) odgovarajuća prava istraživanja i odgovarajuće ovlasti davanja uputa za rješavanje sporova na temelju stavaka 11. i 12.

5. Pored dužnosti i ovlasti koje su mu povjerene na temelju stavaka 1. i 4. ovog članka, ako je operator transportnog sustava imenovan u skladu s poglavljem IV., regulatorno tijelo dodjeljuje se najmanje sljedeće dužnosti i ovlasti:

- (a) izricati sankcije u skladu sa stavkom 4. točkom (d) za diskriminirajuće ponašanje u korist vertikalno integriranog poduzeća;
- (b) pratiti komunikaciju između operatora transportnog sustava i vertikalno integriranog poduzeća radi osiguravanja da operator transportnog sustava ispunjava svoje obveze;
- (c) djelovati u svojstvu tijela za rješavanje sporova između vertikalno integriranog poduzeća i operatora transportnog sustava u pogledu bilo kojih pritužaba podnesenih na temelju stavka 11.;
- (d) pratiti komercijalne i financijske odnose, uključujući zajmove, između vertikalno integriranog poduzeća i operatora transportnog sustava;
- (e) odobravati sve komercijalne i financijske sporazume između vertikalno integriranog poduzeća i operatora transportnog sustava uz uvjet da su usklađeni s tržišnim uvjetima;
- (f) zahtijevati opravdanje od vertikalno integriranog poduzeća po obavijesti dobivenoj od službenika za praćenje usklađenosti u skladu s člankom 21. stavkom 4. Takvo opravdanje posebno uključuje dokaze da nije došlo do diskriminirajućeg ponašanja u korist vertikalno integriranog poduzeća;
- (g) provoditi inspekcije, uključujući nenajavljene inspekcije, u prostorima vertikalno integriranog poduzeća i operatora transportnog sustava; i
- (h) dodjeljivati sve ili specifične zadatke operatora transportnog sustava neovisnom operatoru sustava, imenovanom u skladu s člankom 14., u slučaju da operator transportnog sustava stalno krši svoje obveze na temelju ove Direktive, a posebno u slučaju ponovljenog diskriminirajućeg ponašanja u korist vertikalno integriranog poduzeća.

6. Regulatorna tijela odgovorna su za određivanje ili odobravanje, dovoljno vremena prije no što stupe na snagu, najmanje metodologija koje se koriste za izračunavanje ili utvrđivanje uvjeta za:

- (a) priključenje i pristup nacionalnim mrežama, uključujući tarife za transport i distribuciju, te uvjeta i tarifa za pristup terminalima za UPP. Te tarife ili metodologije omogućavaju da se potrebna ulaganja u mreže i terminale za UPP izvrše tako da se tim ulaganjima omogućiti osiguravanje održivosti mreža i terminala za UPP;
- (b) pružanje usluga uravnoteživanja na najekonomičniji način i davanje odgovarajućih poticaja kako bi korisnici mreže uravnotežili svoj unos i povlačenje. Usluge uravnoteživanja pružaju se na pošten i nediskriminirajući način i temelje se na objektivnim kriterijima; i
- (c) pristup prekograničnim infrastrukturama, uključujući postupke za raspodjelu kapaciteta i upravljanje zagušenjem.

7. Metodologije ili uvjeti iz stavka 6. objavljuju se.

8. Pri utvrđivanju ili odobravanju tarifa ili metodologija i usluga uravnoteživanja regulatorna tijela osiguravaju da su operatorima transportnih i distribucijskih sustava pruženi odgovarajući poticaji, kratkoročno i dugoročno, radi povećanja učinkovitosti, poticanja integracije tržišta i sigurnosti opskrbe te podrške povezanim istraživačkim djelatnostima.

9. Regulatorna tijela prate upravljanje zagušenjem nacionalnih transportnih mreža prirodnog plina, uključujući međudržavne spojne plinovode, i provedbu pravila upravljanja zagušenjem. U tu svrhu operatori transportnih sustava ili operatori na tržištu svoja pravila upravljanja zagušenjem, uključujući raspodjelu kapaciteta, dostavljaju nacionalnim regulatornim tijelima. Nacionalna regulatorna tijela mogu zahtijevati izmjene tih pravila.

10. Regulatorna tijela ovlaštena su zahtijevati da operatori transportnih sustava, sustava skladišta plina, terminala za UPP i operatori distribucijskih sustava prema potrebi promijene uvjete, uključujući tarife i metodologije iz ovog članka, kako bi se osigurala njihova razmjernost i primjena na nediskriminacijski način. Ako je režim pristupa sustavima skladišta utvrđen u skladu s člankom 33. stavkom 3., taj zadatak ne uključuje promjenu tarifa. U slučaju kašnjenja s određivanjem tarifa za transport i distribuciju, regulatorna su tijela ovlaštena odrediti ili odobriti privremene tarife ili metodologije za transport i distribuciju i odlučiti o odgovarajućim kompenzacijskim mjerama u slučaju da konačne tarife ili metodologije odstupaju od tih privremenih tarifa ili metodologija.

11. Stranka koja ima pritužbu na određenog operatora transportnog sustava, sustava skladišta plina, terminala za UPP ili operatora distribucijskog sustava u vezi s obvezama koje taj operator ima na temelju ove Direktive može svoju pritužbu uputiti regulatornom tijelu koje, djelujući u svojstvu tijela za rješavanje sporova, donosi odluku u roku od dva mjeseca od primitka pritužbe. Taj se rok može produljiti za dva mjeseca ako regulatorna tijela zatraže dodatne informacije. Taj se produljeni rok može dodatno produljiti uz pristanak podnositelja pritužbe. Odluka regulatornog tijela obvezujuća je ako i sve dok ne bude ukinuta povodom žalbe.

12. Svaka stranka koja je oštećena i koja ima pravo na pritužbu o odluci o metodologijama donesenoj na temelju ovog članka ili, kada regulatorno tijelo ima dužnost savjetovati se, u vezi s predloženim tarifama ili metodologijama, može najkasnije u roku od dva mjeseca nakon objavljivanja odluke ili prijedloga odluke ili u kraćem roku, ako tako predvide Ugovorne strane, podnijeti pritužbu na preispitivanje. Takva pritužba nema suspenzivni učinak.

13. Ugovorne strane uvode odgovarajuće i učinkovite mehanizme za reguliranje, kontrolu i transparentnost radi izbjegavanja bilo koje zloporabe vladajućeg položaja, posebno na štetu

potrošača, i bilo kojeg predatorskog ponašanja. Ti mehanizmi uzimaju u obzir odredbe Ugovora, a posebno njegov članak 82.⁸

14. Ugovorne strane osiguravaju poduzimanje odgovarajućih mjera, uključujući upravni ili kazneni postupak u skladu s njihovim nacionalnim pravom, protiv fizičkih ili pravnih osoba odgovornih u slučajevima nepoštovanja pravila povjerljivosti, predviđenih u ovoj Direktivi.

15. Pritužbe iz stavaka 11. i 12. ne dovode u pitanje korištenje prava na žalbu na temelju <...> nacionalnog prava.

16. Odluke koje donose regulatorna tijela u potpunosti su obrazložene i opravdane kako bi se omogućio sudski nadzor. Odluke su dostupne javnosti uz istodobno očuvanje povjerljivosti komercijalno osjetljivih informacija.

17. Ugovorne strane osiguravaju postojanje odgovarajućih mehanizama na nacionalnoj razini, na temelju kojih stranka oštećena odlukom regulatornog tijela ima pravo žalbe tijelu koje je neovisno o uključenim strankama i o bilo kojoj vladi.

Članak 42.

Regulatorni režim za prekogranična pitanja

1. Regulatorna tijela međusobno se blisko savjetuju i surađuju te jedna drugima i Regulatornom odboru Energetske zajednice pružaju sve informacije potrebne za obavljanje njihovih zadataka na temelju ove Direktive. U pogledu razmijenjenih informacija, tijelo koje ih prima osigurava razinu povjerljivosti jednaku onoj koja se zahtijeva od tijela koje ih pruža.

2. Regulatorna tijela surađuju najmanje na regionalnoj razini radi:

(a) poticanja stvaranja operativnih rješenja radi omogućavanja optimalnog upravljanja mrežom, promicanja zajedničke burze plina i raspodjele prekograničnih kapaciteta te omogućavanja primjerene razine kapaciteta spojnih plinovoda, uključujući putem novih spojnih plinovoda, unutar regije i između regija, kako bi se omogućio razvoj stvarnog tržišnog natjecanja i poboljšanje sigurnosti opskrbe, a da se pritom ne prave razlike između poduzeća za opskrbu u različitim Ugovornim stranama;

(b) koordiniranja razvoja svih kodova mreže za odgovarajuće operatore transportnih sustava i druge sudionike na tržištu; i

(c) koordiniranja izrade pravila koja uređuju upravljanje zagušenjem.

3. Nacionalna regulatorna tijela imaju pravo međusobno sklapati sporazume o suradnji kako bi potakla regulatornu suradnju.

4. Djelovanja iz stavka 2. provode se, prema potrebi, uz blisko savjetovanje s drugim nadležnim nacionalnim tijelima i ne dovodeći u pitanje njihove specifične nadležnosti.

5. <...>

Članak 43.⁹

Uskladenost sa smjernicama

1. Energetska zajednica nastoji primijeniti smjernice koje usvaja Europska komisija prema [...] Direktivi 2009/73/EZ [...] i Uredbi (EZ) br. 715/2009.

---

⁸ U Ugovor o uspostavi Energetske zajednice, članak 82. Ugovora o EZ-u ugrađen je kroz članak 18. i Aneks III.

⁹ Članak 43. Direktive 2009/73/EZ nije primjenjiv u Ugovornim stranama Energetske zajednice, prema članku 21. Odluke 2011/02/MC-EnC. Sljedeći tekst odgovara članku 27. Odluke 2011/02/MC-EnC.

2. Ove smjernice, koje se po potrebi prilagođavaju institucionalnom okviru Energetske zajednice, usvaja Stalna skupina na visokoj razini, slijedeći postupak utvrđen u članku 79. Ugovora.
3. Stalna skupina na visokoj razini donosi Proceduralni akt o primjeni ovog članka.¹⁰

Članak 44.
Vođenje evidencije

1. Ugovorne strane zahtijevaju od poduzeća za opskrbu da nacionalnim tijelima, uključujući regulatorno tijelo, nacionalna tijela za tržišno natjecanje i **Tajništvo Energetske zajednice**, radi izvršavanja njihovih zadataka, najmanje pet godina drže na raspolaganju relevantne podatke o svim transakcijama u vezi s ugovorima o opskrbi plinom i derivatima za trgovanje plinom s veleprodajnim kupcima i operatorima transportnih sustava, kao i operatorima sustava skladišta plina i terminala za UPP.
2. Ti podaci uključuju pojedinosti o značajkama relevantnih transakcija kao što su pravila o trajanju, isporukama i namirenju, količini, datumu i vremenu izvršenja, cijenama transakcija te načinu identificiranja predmetnog veleprodajnog kupca, kao i određene pojedinosti o svim nenamirenim ugovorima o opskrbi plinom i derivatima za trgovanje plinom.
3. Regulatorno tijelo može odlučiti da neke od tih informacija stavi na raspolaganje sudionicima na tržištu, pod uvjetom da se ne otkriju komercijalno osjetljive informacije o pojedinim sudionicima na tržištu ili pojedinim transakcijama. Ovaj se stavak ne primjenjuje na informacije o financijskim instrumentima koje su obuhvaćene Direktivom 2004/39/EZ.
4. <...>
5. U pogledu transakcija derivatima za trgovanje plinom poduzeća za opskrbu s veleprodajnim kupcima te operatorima transportnih sustava, kao i operatorima sustava skladišta plina i terminala za UPP, ovaj se članak primjenjuje tek nakon što **Stalna skupina na visokoj razini** donese smjernice <...>.
6. <...>
7. <...>

POGLAVLJE IX.
MALOPRODAJNA TRŽIŠTA

Članak 45.
Maloprodajna tržišta

Radi omogućavanja nastajanja dobro funkcionirajućih i transparentnih maloprodajnih tržišta u **Energetskoj zajednici**, Ugovorne strane osiguravaju definiranje uloga i odgovornosti operatora transportnih sustava, operatora distribucijskih sustava, poduzeća za opskrbu i kupaca te, prema potrebi, drugih sudionika na tržištu u pogledu ugovornih rješenja, obveza prema kupcima, pravila o razmjeni podataka i namirenju, vlasništva nad podacima i odgovornosti za mjerenje potrošnje.

---

¹⁰ Proceduralni akt 01/2012/PHLG-EnC Stalne skupine na visokoj razini kojim se utvrđuju pravila za donošenje smjernica i kodova mreže u Energetskoj zajednici usvojen je 21. lipnja 2012.

Ta se pravila objavljuju, oblikuju se s ciljem da se kupcima i opskrbljivačima olakša pristup mrežama te podliježu ispitivanju regulatornih tijela ili drugih nadležnih nacionalnih tijela.

POGLAVLJE X. **ZAVRŠNE ODREDBE**

Članak 46. **Zaštitne mjere**

U slučaju iznenadne krize na energetsom tržištu ili kada su ugroženi fizička sigurnost ili sigurnost osoba, opreme ili postrojenja ili integritet sustava, **Ugovorna strana** može privremeno poduzeti nužne zaštitne mjere.

<...> Primjenjuju se članci 36. do 39. Ugovora o uspostavi Energetske zajednice.¹¹

Članak 47. **Ravnopravna tržišna pravila**

1. Mjere koje **Ugovorne strane** mogu poduzeti na temelju ove Direktive radi osiguravanja ravnopravnih tržišnih pravila moraju biti usklađene s Ugovorom, posebno njegovim člankom 30., i sa zakonodavstvom **Energetske zajednice**.
2. Mjere iz stavka 1. moraju biti proporcionalne, nediskriminirajuće i transparentne. Te se mjere mogu početi provoditi tek nakon što **Tajništvo Energetske zajednice** o njima bude obaviješteno i izda mišljenje.
3. **Tajništvo Energetske zajednice** djeluje na temelju obavijesti iz stavka 2. u roku od dva mjeseca od primitka obavijesti. To razdoblje počinje na dan nakon primitka potpunih informacija. Ako **Tajništvo Energetske zajednice** nije djelovala unutar tog dvomjesečnog razdoblja, smatra se da se ne protivi mjerama o kojima je obaviještena.

Članak 48. **Odstupanja u vezi s obvezama tipa “uzmi ili plati”**

1. Ako poduzeće za prirodni plin naiđe na ili smatra da bi naišlo na ozbiljne gospodarske i financijske poteškoće zbog obveza tipa “uzmi ili plati” koje je preuzeo u jednom ili više ugovora o nabavi plina, ono može podnijeti zahtjev za privremeno odstupanje od članka 32. predmetnoj **Ugovornoj strani** ili imenovanom nadležnom tijelu. Zahtjevi se, ovisno o željama **Ugovornih strana**, podnose prije ili nakon odbijanja pristupa sustavu, za svaki slučaj posebno. **Ugovorne strane** mogu poduzeću za prirodni plin također dati mogućnost izbora hoće li podnijeti zahtjev prije ili nakon odbijanja pristupa sustavu. Kada poduzeće za prirodni plin odbije pristup, zahtjev se podnosi bez odlaganja. Zahtjevima se prilažu sve odgovarajuće informacije o prirodi i opsegu problema te o nastojanjima poduzeća za prirodni plin da riješi navedeni problem.

Ako u razumnim okvirima nisu dostupna alternativna rješenja i vodeći računa o stavku 3., **Ugovorna strana** ili imenovano nadležno tijelo može donijeti odluku o odobravanju odstupanja.

2. **Ugovorna strana** ili imenovano nadležno tijelo bez odlaganja obavješćuje **Tajništvo Energetske zajednice** o svojoj odluci da odobri odstupanje, zajedno sa svim relevantnim informacijama u pogledu navedenog odstupanja. Te se informacije **Tajništvu Energetske**

---

¹¹ Podstavci 2. i 3. članka 42. Direktive 2009/72/EZ nisu primjenjivi u Ugovornim stranama Energetske zajednice, prema članku 22. Odluke 2011/02/MC-EnC. Navedeni tekst odgovara članku 22. Odluke 2011/02/MC-EnC.

[zajednice](#) mogu dostaviti u skupnom obliku, što [mu](#) omogućava donošenje utemeljene odluke. U roku od osam tjedana od primitka te obavijesti [Tajništvo Energetske zajednice izdaje mišljenje, pozivajući, ovisno o slučaju, Ugovornu stranu](#) ili dotično imenovano nadležno tijelo da izmijeni ili povuče odluku kojom se odobrava odstupanje.

<...>

[Tajništvo Energetske zajednice](#) čuva povjerljivost komercijalno osjetljivih informacija.

3. Pri donošenju odluka o odstupanjima iz stavka 1. [Ugovorna strana](#) ili imenovano nadležno tijelo i [Tajništvo Energetske zajednice](#) posebno vode računa o sljedećim kriterijima:

- (a) cilju stvaranja konkurentnog tržišta plina;
- (b) potrebi da se ispune obveze javne usluge i da se osigura sigurnost opskrbe;
- (c) položaju poduzeća za prirodni plin na tržištu plina i stvarnom stanju tržišnog natjecanja na tom tržištu;
- (d) ozbiljnosti gospodarskih i financijskih poteškoća na koje su naišla poduzeća za prirodni plin i poduzeća za transport ili povlašteni kupci;
- (e) datumima potpisivanja i uvjetima predmetnog ugovora (predmetnih ugovora), uključujući opseg u kojem ti uvjeti omogućavaju da se vodi računa o promjenama na tržištu;
- (f) naporu koji je uložten kako bi se pronašlo rješenje problema;
- (g) mjeri u kojoj je poduzeće, kad je prihvatilo predmetne obveze tipa “uzmi ili plati”, uzimajući u obzir odredbe ove Direktive, u razumnim okvirima moglo predvidjeti vjerojatnost ozbiljnih poteškoća;
- (h) stupnju povezanosti sustava s drugim sustavima i kolika je mogućnost uzajamnog djelovanja tih sustava; i
- (i) učincima koje bi odobreno odstupanje imalo na ispravnu primjenu ove Direktive u pogledu neometanog funkcioniranja unutarnjeg tržišta prirodnog plina.

Odluka o zahtjevu za odstupanje s obzirom na ugovore tipa “uzmi ili plati” sklopljene prije [1. srpnja 2006.](#) ne bi smjela dovesti do situacije u kojoj je nemoguće pronaći gospodarski održive alternativne mogućnosti prodaje. U svakom se slučaju smatra da ozbiljne teškoće ne postoje kada prodaja prirodnog plina ne padne ispod razine minimalnih jamstava povlačenja, sadržanih u ugovorima o nabavi plina tipa “uzmi ili plati”, ili u mjeri u kojoj se odgovarajući ugovor o nabavi plina tipa “uzmi ili plati” može prilagoditi ili u kojoj poduzeće za prirodni plin može pronaći alternativne mogućnosti prodaje.

4. Poduzeća za prirodni plin kojima nije odobreno odstupanje iz stavka 1. ovog članka ne smiju odbiti ili više ne smiju odbijati pristup sustavu zbog obveza tipa “uzmi ili plati” preuzetih u okviru ugovora o nabavi plina. [Ugovorne strane](#) osiguravaju poštovanje odgovarajućih odredaba članaka 32. do 44.

5. Svako odstupanje koje je odobreno na temelju gore navedenih odredaba obrazlaže se na odgovarajući način. [Tajništvo Energetske zajednice](#) objavljuje odluku u [posebnoj dijelu internetske stranice Energetske zajednice](#).

6. <...>

Članak 49.

Tržišta u nastajanju i izolirana tržišta

<...>

Članak 50.
Postupak preispitivanja

<...>

Članak 51.
Odbor

<...>

Članak 52.¹²
Izvješćivanje

Tajništvo prati i ispituje primjenu ove Direktive te Ministarskom vijeću podnosi godišnje izvješće o provedbi.

Članak 53.
Stavljanje izvan snage

<...>

Članak 54.¹³
Prenošenje

1. Svaka Ugovorna strana stavlja na snagu zakone i druge propise koji su potrebni radi usklađivanja s ovom Direktivom do 1. siječnja 2015.¹⁴ One odmah obavješćuju Tajništvo Energetske zajednice o tome.

One primjenjuju te odredbe od 1. siječnja 2015., uz izuzetak članka 11. koji primjenjuju od 1. siječnja 2017.

2. Ugovorne strane Tajništvu Energetske zajednice dostavljaju tekst glavnih odredbi nacionalnog prava koje donesu u području na koje se odnosi ova Direktiva.

Članak 55.¹⁵
Stupanje na snagu

Ova Direktiva stupa na snagu danom donošenja Odluke Ministarskog vijeća 2011/02/MC-EnC [6. listopada 2011.].

Članak 56.
Adresati

Ova je Direktiva upućena Ugovornim stranama.

---

¹² Tekst naveden u članku 52. odgovara članku 51. stavku 2. Uredbe (EU) 2018/1999, kako je prilagođena i usvojena Odlukom Ministarskog vijeća 2021/14/MC-EnC.

¹³ Tekst naveden u članku 54. odgovara članku 3. Odluke Ministarskog vijeća 2011/02/MC-EnC.

¹⁴ U skladu s Protokolom o pristupanju, odgovarajući datum za Gruziju je 31. prosinca 2020.

¹⁵ Tekst naveden u člancima 50. i 51. odgovara članku 32. Odluke Ministarskog vijeća 2011/02/MC-EnC.

PRILOG I.

MJERE ZA ZAŠTITU POTROŠAČA

1. Ne dovodeći u pitanje pravila **Energetske zajednice** o zaštiti potrošača, <...> mjere iz članka 3. trebaju osigurati da kupci:

(a) imaju pravo na ugovor sa svojim pružateljem usluga povezanih s plinom, u kojem se navodi sljedeće:

- identitet i adresa opskrbljivača,
- usluge koje se pružaju, ponuđene razine kvalitete usluga, kao i vrijeme prvog priključenja,
- vrste ponuđenih usluga održavanja,
- način na koji se mogu dobiti ažurirane informacije o svim primjenjivim tarifama i naknadama za održavanje,
- trajanje ugovora, uvjeti produljenja i prestanka usluga i ugovora te je li dopušten raskid ugovora bez naknade,
- bilo koja naknada i povrat sredstava koji se primjenjuju u slučaju nepridržavanja ugovorene razine kvalitete usluge, uključujući netočne i zakašnjele račune,
- metoda pokretanja postupaka za rješavanje sporova u skladu s točkom (f); i
- informacije koje se odnose na prava potrošača, uključujući one o obradi pritužaba i sve informacije iz ove točke, jasno priopćene putem računa ili na internetskim stranicama poduzeća za prirodni plin.

Uvjeti moraju biti poštene i unaprijed dobro poznati. U svakom bi slučaju te informacije trebale biti pružene prije sklapanja ili potvrđivanja ugovora. Kada se ugovori sklapaju putem posrednika, informacije koje se odnose na pitanja iz ove točke također se pružaju prije sklapanja ugovora;

- (b) pravodobno budu obaviješteni o svakoj namjeri izmjene ugovornih uvjeta, a pritom i o svojem pravu na raskid ugovora. Pružatelji usluga svoje pretplatnike o svakom povećanju naknada izravno obavješćuju u odgovarajuće vrijeme, a najkasnije prije isteka prvog obračunskog razdoblja nakon što povećanje stupi na snagu, na transparentan i razumljiv način. **Ugovorne strane** osiguravaju da kupci imaju slobodu raskida ugovora ako ne prihvaćaju nove uvjete o kojima ih je obavijestio njihov pružatelj usluga povezanih s plinom;
- (c) dobiju transparentne informacije o primjenjivim cijenama i tarifama te o standardnim uvjetima u pogledu pristupa uslugama povezanim s plinom i njihovog korištenja;
- (d) raspoložu širokim izborom načina plaćanja, koji nisu neopravdano diskriminacijski za kupce. Sustavi predujmova moraju biti poštene i na primjeren način odražavati vjerojatnu potrošnju. Svaka razlika u uvjetima mora odražavati troškove opskrbljivača različitih sustava plaćanja. Opći uvjeti moraju biti poštene i transparentni. Moraju biti predstavljeni jasnim i razumljivim jezikom te ne smiju uključivati neugovorne prepreke za ostvarivanje prava potrošača, na primjer pretjeranu ugovornu dokumentaciju. Kupci moraju biti zaštićeni od nepoštenih ili obmanjujućih metoda prodaje;
- (e) ne plaćaju naknadu za promjenu opskrbljivača;
- (f) imaju korist od transparentnih, jednostavnih i jeftinih postupaka obrade njihovih pritužaba. Svi potrošači posebno imaju pravo na to da im pružatelj usluga povezanih s plinom osigura dobru kvalitetu usluge i obrade pritužaba. Takvi izvansudski postupci rješavanja sporova moraju omogućiti pošteno i brzo rješavanje sporova, po mogućnosti u roku od tri mjeseca, te predvidjeti, kada je to opravdano, sustav povrata sredstava i/ili naknade. Trebali bi, kad god je to moguće, biti u skladu s načelima navedenima u Preporuci Komisije 98/257/EZ od 30. ožujka 1998. o načelima koja se primjenjuju na tijela odgovorna za izvansudsko rješavanje potrošačkih sporova;
- (g) koji su priključeni na plinski sustav budu obaviješteni o svojim pravima na opskrbu prirodnim plinom točno određene kvalitete po razumnim cijenama, na temelju primjenjivog nacionalnog zakonodavstva;
- (h) na raspolaganju imaju podatke o svojoj potrošnji te da mogu, izričitom suglasnošću i bez naknade, bilo kojem registriranom poduzeću za opskrbu dati pristup svojim mjernim podacima. Strana odgovorna za upravljanje podacima obvezna je dati te podatke poduzeću. **Ugovorne strane** definiraju format za predstavljanje podataka i postupak kojim opskrbljivači i potrošači ostvaruju pristup podacima. Za tu se uslugu potrošaču ne obračunavaju dodatni troškovi;

- (i) budu ispravno obaviješteni o stvarnoj potrošnji plina i troškovima dovoljno učestalo da bi mogli regulirati vlastitu potrošnju plina. Te se informacije daju u dostatnom vremenskom okviru, koji vodi računa o kapacitetu mjerne opreme kupca. Potrebno je voditi računa u troškovnoj učinkovitosti takvih mjera. Za tu se uslugu potrošaču ne obračunavaju dodatni troškovi;
  - (j) prime konačni obračun nakon svake promjene opskrbljivača prirodnim plinom, najkasnije šest tjedana od promjene opskrbljivača.
2. **Ugovorne strane** osiguravaju provedbu inteligentnih sustava mjerenja koji doprinose aktivnom sudjelovanju potrošača na tržištu opskrbe plinom. Provedba tih sustava mjerenja može biti podložna ekonomskoj procjeni svih dugoročnih troškova i koristi za tržište te pojedinog potrošača, ili tome koji je oblik inteligentnog mjerenja ekonomski razuman i troškovno učinkovit te koji je vremenski okvir ostvariv za njihovu distribuciju.

Takva se procjena provodi do 1. siječnja 2014.

Podložno toj procjeni, **Ugovorne strane** ili bilo koje nadležno tijelo koje one imenuju pripremaju vremenski raspored za provedbu inteligentnih sustava mjerenja.

Ugovorne strane, ili bilo koje nadležno tijelo koje one imenuju, osiguravaju interoperabilnost tih sustava mjerenja koje treba provesti na njihovim državnim područjima i na primjeren način vode računa o uporabi odgovarajućih standarda i najbolje prakse te o važnosti razvoja unutarnjeg tržišta prirodnog plina.